

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Dr.) Litt
SV

[Blom Lydia]

Qväll + Morgon Berättelse

1891

185
Maria Lagus (Br.) Lill
Sv.

Qväll & Morgon

Berättelse

af

Viktor Vildmark.

M. G. ...

X48/1996

QVÄLL OCH MORGON.

BERÄTTELSE

AF

VIKTOR WILDMARK.

[=Lydia Blom]

—m—

HELSINGFORS 1891.

G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

QVALL och MORGEN

BERÄTTELSE

HELSINGFORS,
J. C. FRENCKELL & SON, 1891.

I.

Dagern brottades ännu mot skymningen, men den senare började taga öfverhand, ty qvällens tid var kommen och natten skulle efter några timmar instunda.

Under denna mörkrets envigeskamp med dagsljuset, uppgick emellertid fullmånen, liksom hade han haft för afsigt att bemedla emellan de båda makterna, och lät sitt lånade sken nedfalla öfver den väg, som ifrån Nylands tull i Åbo leder ut till nämnda stads begravningsplats, Skansen.

Den bleka jorddrabanten betraktade under stilla begrundande tvenne byggnader, hvilka befunno sig till höger om sagda väg, ehuru något stenkast inåt skogen.

Den ena af dessa var liten och låg, utvändigt lik en koja eller ett hybble, som i armod och ödmjukhet tycktes blicka upp till sin midt emot belägna, långt anseeligare granne, ett större boningshus af träd med ännu icke brädfodrade väggar.

Det sistnämnda huset, som vid tiden för denna berättelse knapt kunde räkna en ålder af två å tre år, hade redan antagit en viss fysionomisk prägel, som äfven i månskenet gjorde sig märkbar och som skulle

gifvit en skarpsynt granskare en idé om, hvad slags menisklig företeelse här uppslagit sina bopålar.

I de sex fönster, som vette åt gårdsplanen, syntes intet tecken till blommor eller gardiner, men då och då upplystes dock ett af dem af ett svagt, rödaktigt sken, liknande det från kolglöden af en nedbrunnen brasa, hvarefter det småningom aftog, öfverlemnande åt fullmånens uppgiften att med sina matta strålar förtaga det utseende af poesilöshet och nakenhet, som kännetecknade dem.

Midt emellan dessa fönster, d. v. s. med tre och tre på ömse sidor, framskjöt husets enda förstuga eller trappa med tvenne låga trappsteg och deröfver byggt sluttande tak, hvilande på fyra stolpar. På marken deromkring, uppstucko några mörka, runda föremål — stubbar af afsågade träd, det enda spår till skönhet detta hus med sin gårdsplan för öfrigt hade att uppvisa, men också var det blott *ett spår*, hvilket tycktes stå kvar, måhända för att tillkännagifva, att här bodde folk, som föredrog det praktiska framför det estetiska — folk, som mer älskade klingande mynt, än det sorgsna suset af några ensamma tallar.

En stor, svart, lurfvig hund, som hade fattat posto på förstuguvästen, gaf sig till, att, utan någon synbar eller hörbar anledning, traktera nejden med ett långt, ihållande, klagande tjut.

— Hau-u-u-u-u! ljöd det i ängsligt utdragna toner.

Hundkonserten hade till ögonblicklig påföljd att eld upptändes i stora byggningen, under det att en oroligt fram och tillbaka fjeskande skugga begynte afteckna sig mot gårdsplanens mark, som var betäckt af jemn, bländhvit snö.

Några sekunder senare öppnades dörren till trappan, och en qvinna, ända upp till ögonen insvept i en stor, grå shawl, trädde ut.

Hunden behagade icke låta störa sig.

— Ha-u-u-u-u! ljöd det ånyo.

— Så tig då, din markatta! vredgades qvinnan, i det hon gaf hunden ett bastant slag mot venstra örat. — Skall du ropa på olycka och eldsvåda, du! Vill du ha mer för besväret?

Hunden drog svansen emellan benen och blickade bedjande upp till henne i månskenet; men nästa ögonblick var tillrättavisningen redan glömd, ty djuret sprang åstad och gjorde en munter kullerbytta i snön.

— Pelle! Pelle! ropade qvinnan utåt gården.

— Skrik då inte så förfärligt, mor! svarade en halfvuxen gosse, som i detsamma stöflade fram öfver gårdsplanen. Hans hufvud var betäckt af en vid skinnmössa, neddragen öfver halfva ansigtet, så att näsan knapt var synlig.

— Hvar har du dröjt så länge, Pelle? frågade modern.

— Ni bad mig ju sjelf gå dit ned, svarade gossen vresigt.

— Nå, hvad sade assessorskans pojke, tänker han kanske att han och systemen skola få behålla möblerna, fastän sista kvartalet är obetaldt?

— Inte vet jag någonting, svarade gossen, han kom inte och öppnade dörren, när jag bultade på. Han ligger på knä der inne och gråter.

— Huru vet du hvad han gör? Der är ju lakan för fönstret, man ser det ända härifrån.

— Jo, men han har lagt upp det med en nål.

— Han kan väl inte ligga der hela Guds långa dagen i ända, till sena qvällen, och bara gråta och pipa öfver modern?

— Jo, men, mor, det gör han ändå, må ni tro! Han har radat sin mammas kläder på sängen, så det ser ut som en lefvande menniska skulle ligga der, och så kysser han dem och så gör han så här: — gossen lade händerna i kors — och så här: — han lutade sitt hufvud i sina händer. — Åj, det är då en riktig flicka till att lipa, vet ni, mor.

— Inte skadar det den kaxen, svarade gårdsvärdinnan sin son. Modern har lagt i honom fint folks högfärd, fastän de stackrarna voro fattiga som kyrkråttor. Pojken har gått klädd i stärkta skjortbröst och sidenkravatter aldeles såsom en stor herre, för ser du Pelle, han är inte halfherschap, han, om också magen ibland har fått vara tom. „Alla ser på min arm, men ingen ser på min tarm“, sade förra flickan. Hi, hi, hi, hi! Och så fick han inte leka med dig, Pelle, och inte gå med dig på engång i skolan, därför, att han är assessorskans son och du är bara trädgårdsmästarens, hi hi hi! Men låt se huru det skall gå för systemen att berga honom, då svågern är honom gramse.

— Jo, men fiskalen är en fasligt enfaldig karl, vet ni mor, han låter spektakla med sig, aldeles såsom man bara vill. I går gick jag bakom honom på gatan och gjorde så här: — gossen stack ut sin tunga och visade lång näsa — sedan sprang jag förbi honom ett stycke, derpå vände jag tillbaka, så jag mötte honom, och då bockade jag så här, så näsan tog fast i marken, men fiskalen bara skrattade så stiltigt som vår guvernör och sade: „Goddag min käre gosse!“ Se, det är då en rolig fiskal!

— Hi, hi hi! fnittrade modren.

— Akta dig, Pelle, att poliserna inte märka det, de kunde föra dig i kurrån, varnade hon.

— Phh! blåste gossen föraktligt med läpparna, — för de herrarna är jag inte rädd, inte det minsta! Komma de, så säger jag så här: Ta' fatt go' vänner, om ni får! för ser ni mor, jag kan springa lika fort som en fogel kan flyga.

— Men om de ändå skulle få fatt dig?

— Då skall jag „purra“ dem, ty det kan jag, om det behöfs.

— Man skall inte ljuga, för det är stor synd, ser du, Pelle! förmanade modern, men med en lamhet i stämman, som icke tydde på att hon menade, hvad hon sade.

Gossen slog till ett skratt, till hälften tjufpojksaktigt, till hälften barnsligt.

— Inte ljuger jag, mor, jag bara „purrar“, ser ni. När jag möter någon, som frågar af mig hvar Nylands gatan är, så svarar jag: „bakom domkyrkan“, och när man frågar af mig hvar Vesterlånggatan är, så svarar jag: „Gå till första, nästa tvärgata ofvanför Kaskisbacken.“

— Hi, hi, hi! skrattade modern, det är inte beskedligt gjordt af dig, Pelle.

— Men, vet ni, mor, i dag purrade jag en gammal herre, och det var en fin, en, må ni tro, men litet förde jag honom ändå på rätt. Han frågade om jag vet hvar assessorskan Perlgren bor, enkeassessorskan Perlgren . . .

— Hvad svarade du, Pelle?

— Hon har bott i vår gård, svarade jag, men i dag flyttade hon ut till Skansen. — Hon är väl inte

död? frågade han. — Det är hon, svarade jag. Men när han frågade efter fiskalskan, så sade jag att hon hade farit till Frankrike, och när han frågade om assessorskan inte har en son, så sade jag, att han redan varit död halftannat år. Derpå sade han: „Tack min vän“, och gaf mig den här slanten.

Gossen tog ett blänkande silfvermynt upp ur sin ficka och höll det mellan tummen och pekfingeret framför moderns ögon.

— Det var visst en rik herre, hviskade modern, tala inte om det der för assessorskans son!

Derpå sade hon helt högt:

— Du skall väl än i afton till staden och huttna bort den der slanten? Du kan inte spara fyrken länge du, Pelle. —

— Inte behöfver jag spara den, svarade gossen, den der herrn sade, att om jag i morgon före tio på förmiddagen vill komma till Skansen och visa honom hvar assessorskan är begrafven, så får jag tvådubbelt så mycket som det här.

— Sade han det? frågade modern åter hviskande, vet du då inte hvem det var, Pelle?

— Inte vet jag det, men en Åboherre var det då inte. Han sade, att han i morgon reser hem och att han vill vika in till kyrkogården, därför att hans väg just går der förbi.

— Frågade han sedan ingenting annat?

— Jo, men bara det, af hvad sjukdom assessorskans son hade dött.

Hvad svarade du? frågade modern åter ifrigt.

— Han föll från hästryggen och stötte sitt hufvud mot en sten, så blodet sprutade ut och ingen doktor mer kunde hjälpa honom, svarade jag.

— Och hvad sade han sedan?

— Han bara drog en så lång pust och sade: „Staccars assessorskan.“

— Man skall inte ljuga! upprepade åter modern, men i hennes ton låg likväl en uppmuntran att göra det, hvilket sonen ganska väl uppfattade.

— Hå, hå hå! skrattade Pelle, i det han sjelfsvåldigt böjde sig bakåt, hå, hå hå! Ni „purrar“ också allt emellanåt mor, allt emellanåt, men jag ensam vet *när* ni gör det, fastän ingen annan vet det, och när ni säger att far dog för att ett vedträd föll på honom i vedlidret, så tror jag det inte, ty jag ser i edra ögon, att det inte är sant.

— Jesus, Pelle, så du talar! Utaf hvad skulle han väl eljes ha' dött? frågade modern, skälfvande.

Sonen närmade sig henne och lade sin mun intill hennes öra.

— Ni behöfver inte vara rädd, att jag säger det åt någon, men jag tror jag tror, mor, att ni slog far, så att han dog ni pratar så i sömnen om nätterna och emellanåt ropar ni så här: „Go'a herr doktor, inte har jag slagit ihjäl min man, det var ett vedträd, som föll“

Han ämnade tillägga något, men han afbröts af hunden, som utstötte ett nytt, klagande tjut:

— Hau-u-u-u-u!

Denna gång blef det likväl ostraffadt. Gårdsvärdinnan stod tyst en god stund.

— Pelle, du pratar ju inte om det der? hviskade hon derefter till sin son. Man kan tala i sömnen, utan att det är någonting alls människorna äro så elaka att lägga ihop sådant der prat

— Jag sade nu redan, att jag inte säger det åt någon, svarade gossen otåligt, och inte vet jag heller säkert, om ni slagit *ihjäl* far, men nog är ni ond och ilsken som en simpa, fastän inte så mycket mot mig som ni var det mot far, när han lefde. Jag tror, mor, att ni inte kunde lida honom, därför att han var så sjuk och bara krasslade och hostade och spottade.

— Tyst Pelle, håll din mun! Hör, hvad är det der? Modern lyssnade med tillbakahållen andedrägt. — Det är alldeles såsom om en skata skulle skratta.

— För hvad är ni då rädd, mor? sade sonen, åter skrattande. Inte är det skator eller korpar, som kraxa så här dags, är det någonting, så är det hexorna, som rida till blåkulla, ty det göra de ju så här om påskaftonen, så har ni sjelf en gång berättat. Men inte hehöfver ni bli skrämmd för dem, inte ser ni vackrare ut än de, så säga alla, och det har assessorskans Hjalmar också sagt åt en af gossarne i vår skola.

— Det skenheliga nötet! hväste modern förbittrad — och du också der, Pelle! Hon närmade sig sin son och sträckte försigtigt ut handen för att gripa honom i håret, men gossen måtte hafva anat oråd, ty han hoppade par steg tillbaka.

Modern tog åter ett steg framåt, hvarvid shawlen gled från hennes hufvud ned på axlarna, så att hennes anletsdrag tydligt framträdde i det klara fullmånsljuset.

Det var ett magert ansigte med skarpa linier och rynkor, hvilket för öfrigt kunde hafva gifvit en förträfflig idé om hexanleten, sådana astrologen Paracelsus förträffligt skildrar dem uti ett kapitel om hexorna, dessa farliga qvinnor, som på Paracelsi tid igenkändes på deras „krumme nasen“ och för resten på ett karaktärs-

drag, som väl högeligen skulle lofordas af en del af vår tids emanciperade qvinnor, nemligen „leda för de otäcke karlarne.“

Hennes näsa var nemligen krokig såsom man föreställer sig hexans i Endor, ögonen gråhaschigå, utan ögonhår, och munnen med sina tunna läppar hopdragna till en enda snörp, hvilken då och då vidgades för att blotta en välbibehållen tandrad — det vackraste partiet i hennes anlete, om blott ögotänderna icke hade vuxit för långt ned, hvilket gaf henne ett uttryck af på engång grymhet och list.

— Skulle ni nu igen ha' lust på hårtaffsarna mina, mor? frågade sonen, i det han gäckande gick två steg närmare och räckte hufvudet emot henne för att åter flinkt draga det tillbaka. — Jo, ni är nog allt lik en hexa, mor, en riktig „tietjä“⁴, och en argsimpa är ni . . .

Hon drog sig tillbaka, besinnande sig.

— Jag är inte ond på dig, Pelle, hvarför skulle jag det, du är ändå min son, och mitt eget kött och blod vill jag ej någonting ondt, sade hon, i det hennes anletsdrag dervid något mildrades, — men af assessor-skans pojke behöfver jag inte tåla det der — det der . . .

— Att ni liknar en hexa? retades sonen, inte gör det någonting, men nog är det sant, så sant som jag här på stället står . . . om ni inte tror, så titta er i spegeln!

Den illa uppfostrade gossen tog derpå till flykten och satte af mot grinden, så snabbt hans stora stöflor det tillåto.

— Pelle, vänta litet! ropade modern inställsamt, jag har någonting att säga dig.

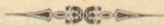
— Jag hinner inte, jag går till staden!

— Pelle, akta dig för poliserna! Och så ville jag ännu säga något: Om du träffar den der herrn, så hemta honom inte hit, jag skall hellre sjelf komma till Skansen i morgon, och kom ihåg en sak, Pelle, assessorskans son är död, du förstår väl

— Död och begrafven! Han föll från hästryggen . . . adjö, mor!

Gårdsvärdinnan stannade kvar på samma plats, hållande sin hund vid halsbandet, tills ljudet af sonens jernbeslagna stöflor, som då och då slog emot någon under snön befintlig klipphäll, efterhand förklingade.

— Går jag dit ned till assessorskans eller går jag dit inte? frågade hon sig, efter det hon blifvit ensam. — Det var väl, att Pelle berättade det der . . . men jag tror, jag inte går dit . . . jag är så häftig, såsom Pelle säger, och när det riktigt kommer på mig, brinner det i mitt hufvud, och jag vet alls inte hvad jag gör . . . Söderborg fick smaka på det han . . . men samvetet har plågat mig, ja, det har det gjort! . . Men hvad ingen aldrig sett och ingen riktigt vet, är såsom om det alls icke hade hänt . . . Hu, Karo, så du skrämde mig! . . . Nej, jag tror, jag ändå måste gå dit, de ha' inte betalat sin hyra. Hitåt, Karo!

II.

Värdinnan stannade bakom den mindre byggnings enda fönster, hvilket var betäckt af ett hvitt lakan, på ena sidan uppfäst med en nål såsom sonen kort förut hade rapporterat. Uppfästningen bildade en trekantig öppning, af tillräcklig vidd för att gifva henne tillfälle att der framställa sitt anlete i tablå i bredd med „markkattans“ smalare fysionomi, ty hunden reste sig på två fötter och blickade nyfiket in genom det lilla hörn af fönstret, som blef honom öfrig.

Kojans inre vittnade om en nyligen försiggången begrafningshögtidlighet. Möblerna, som voro af modern form, buro hvit beklädnad, och golfvet var beströdt med fint huggen enris. En blåaktig glaslampa spred en vedomodfull dager i rummet . . . en enda krukväxt, en blommande nerium kastade rundtomkring sig fantastiska skuggor af blad och grenar.

— Männtro han har sprungit sin väg? tänkte gårdsvärdinnan, skuggande med handen öfver pannan, ty hennes syn var långt ifrån god. — Sängen ser jag och moderns kläder . . . men hvar är då pojken? . . . Hvad för slag? . . . är han der ändå? Ja, ackurat såsom Pelle

sade, på knä och gråter och piper . . . det rör inte min lilltå, det der pipandet . . . skulle jag ha medlidande med honom, så vore jag inte klok . . . hurudan var modern . . . jäså, han har kallat mig hexa, lilla herrn! . .

Den enda person, som befann sig der inne, en elfva å tolfårig gosse, kvarblef emellertid i knäböjande ställning, omedveten om de blickar, som granskade honom. Han torkade gång på gång sina ögon, hvarunder det blåaktiga lampskenet belyste hans barnsliga anletsdrag, hvilka, oaktadt den för tillfället bleka färgen, röjde fullkomlig fysisk helsa.

Det var ett ovanligt sympathiskt gossanlete med normalt stora ögon, beskuggade af långa ögonbår. Näsan var liten, välbildad, och munnen visade täckt bågformiga linier. Håret, som var mörkbrunt, bildade vid midten af pannan en liten udd, lemnande tinningarna fria, hvilket allt gaf honom ett totaluttryck af tidigt utvecklad intelligens.

Hunden tycktes igenkänna gossen. Den lade sin svarta nos emot fönsterrutan, som dervid öfverdrogs af imma, men erhöll sig för detta ofog en ny belöning af sin matmoders grofva hand.

— Skall du skymma fönstret för mig, gemena kräk! vredgades hon, hvarvid hon med shawlsnibben torkade bort imman och ånyo började speja dit in. —

Hvad som dock mer än allt annat ådrog sig hennes uppmärksamhet, var gossens klädsel, som i sin prudentliga ordning och nätthet ännu bar spår af en kärleksfull moders hand.

— Med all den der finheten blir det nu slut, mumlade hon afundsjukt. Modern ligger nu i grafven, den högfärdiga stackarn. . . . Fattigdom och högfärd, åh,

Gud bevara mig väl! Finnes det någonting sämre än fattigt herrskap? Tigga kunna de inte och svälta vilja de inte heller, men fina måste de ändå vara . . . och hvad har jag inte lidit för de der människornas skull! . . . Men si, hyran skall jag ändå ha, om också pojken sjelf skulle säljas på auktion.

— Vill han inte komma och öppna för mig, ropade hon, knackande med fingerknogarna emot fönstret.

Gossen störtade förskräckt upp och drog sig instinktmässigt tillbaka vid åsynen af värdinnan, men nästa ögoblick bemärkte han hunden, som betraktade honom med vänliga, ärliga ögon, såsom om den hade menat: „Var utan fruktan, jag är här, gammal, god vän!“

— Vill han inte komma och öppna dörren, ropade värdinnan å nyo.

— Haken är ej påsatt, värdinnan är bara så god och stiger in!

Hunden trängde sig in till först, lade tassarna på gossens axlar, och slickade bort tårarna, som ännu fuktade hans kinder och glimmade i hans långa ögonhår.

— Vill värdinnan icke sitta? frågade gossen höfligt.

Värdinnan hade ingen lust derill, hon hade nog fått sitta hela dagen.

— Karo, lägg dig här vid mina fötter, sade gossen, lutande sig sorgset mot sängen, der moderns kläder lågo framradade.

Värdinnans blickar flögo kring taket och väggarna, men tapeterna hade icke blifvit skadade, sedan „den fina assessorskan“ bebott rummet. Allt såg lika snyggt och ordentligt ut såsom den dag, hybblen uthyrdes . . . värdinnan hade icke beträdd rummet med sin fot under „assessorskans“ tid. Hyran hade tillsändts henne med

sonen Hjalmar . . . assessorskan hade varit en person, som helst lefvat utan sällskap, då bildadt umgänge icke stod henne till buds. Icke underligt, om värdinnan hade tolkat detta såsom högmod och med sin naturs hela afvoghet hugnat henne och sonen med sitt låga hat. Detta hat hade icke utsläckts med assessorskans död, hennes egen son, Pelle hade denna qväll „gjutit olja på elden“, den hemska lågan i hennes inre flammade allt högre upp, ehuru hon ännu beherrskade sig, . . . assessorskans son behöfde qväsas och straffas såväl för moderns som sin egen skull, det var detta värdinnan omedvetet hade i sinnet.

— Stackars mamma, började värdinnan med ett slags låtsadt beklagande ton . . . är icke det hennes kläder, som ligga der på sängen? . . . Så fort det ändå kan gå, att komma dit ned i jorden! . . .

Gossen började snyfta.

. . . För en vecka sedan var hon ännu alldeles frisk . . . en faslig sjukdom måtte det ha varit! Hon led visst mer än någon annan, stackars assessorskan! . . . När ingen luft går genom halsen, så qväfs man . . . Gud nåde oss arma människor, när vi en gång måste dö! . . . Doktorerna kunna så litet hjälpa . . . Men hvarför skulle de begravva hans mamma så snart? I dag på förmiddagen gick jag till staden för att hemta kött från slagtaren, när jag kom till Nylandsgatan, började kyrkklockorna ringa, då tänkte jag för mig sjelf: Si, nu förs assessorskan i grafven . . . Gud vet, om hon bara är riktigt död, tänkte jag . . . den arma människan! . . . Men så tänkte jag: hvad skall jag plåga mig med sådant der! Hon har ju en gift dotter och måg i lifvet! . . . Fiskalskan hade bjudit mig också på begrafning . . . tackar

ödmjukast, jag hade inte tid, för att jag måste gå till staden . . . Så började jag tänka på alla de många, som blifva begrafna utan att vara riktigt döda . . . många blifva skendöda och vända sig i sina grafvar . . . jo, det är då visst och sant! . . . Jesus bevare! Må hon bara var riktigt afsomnad?

Under det hon talade, böjde gossen sig djupt ned, reste sig åter upp och grep sig med båda händerna om hufvud och ansigte. Han önskade svara henne, men snyftningarna hotade att qväfva hans röst.

— Det är icke sant! svarade han, hon var nog död, riktigt, riktigt död . . . Viola och jag . . . Viola drop-pade lack . . . jag höll ljuset, Viola droppade lack i bröstgropen.

Härpå följde nya, häftiga snyftningar.

Värdinnan kände sig för ett ögonblick gripen af en underlig känsla — en blandning af ånger och medlidande, men hon stötte den goda anden ifrån sig. — Gossen hade ju kallat henne en hexa och modern hade i lifstiden icke velat idka något umgänge med henne.

— Nej, se det är då en sak, som ingen rätt kan veta, hvem som är skendöd och hvem inte, inte doktörerna heller, sade hon. — Karbad säga de skall vara det enda, som kan väcka upp en skendöd, hett karbad, men inte lack . . . lack, hvad skulle sådant hjälpa! Det är bara som att smälta socker i silfverthesked, det lossnar på fläcken från den kalla kroppen . . . nej, sådant hjälper då alls inte! Bevare mig, att syster hans, som är tjugu års menniskan, kan vara så barnslig!

Gossens bleka ansigte blef, om möjligt, ännu blekare, men en inre röst tillhviskade honom att icke låtsasätta tro till hennes ord.

— Vår far var regementsläkare, svarade han nu litet lugnare . . . Viola har läst hans böcker, som finnas i packlådan på vinden, och jag har äfven litet sett i dem, tillade han, under det han lät sin kloka, sorgsna blick dröja vid värdinnans obehagliga drag.

— Doktorernas böcker, hi, hi! hi! skrattade värdinnan. Doktorerna veta just inte sjelfva heller så synnerligt mycket. Laurila gubben i Wirmo kan bättre bota allehanda sjukdomar, än en sådan der doktor hjälplös, som assessorn i lifstiden var. Bevare mig! Inte vill jag försämra fadern i barnets ögon, men inte skall det ha varit så rart med honom . . . hans pappa var aldrig riktigt klar i hufvudet, men det kunde han, förstås, inte råda för . . . och så fick han afsked från tjensten, hvarpå han skjöt sig . . .

Gossen såg djupt förvånad ut.

— Det kan inte vara sant, det har mamma aldrig omtalat, svarade han sakta.

— Aldrig omtalat, upprepade värdinnan, hvem skulle vilja berätta för sina barn sådana saker. Nej, så gör ingen moder och inte heller jag, fastän jag inte heter Panterstjerna eller Wanterstjerna, såsom hans mamma . . .

— Winterstjerna, rättade gossen blygt.

— Eller Winterstjerna . . . det namnet, som mamma hans måtte ha varit så stor öfver. Bevare mig! Just som hon eller någon annan här i verlden skulle vara någonting utan penningar! Heta friherrinna eller grefvinna och äta strömmingshufvuden och fara till marknaden såsom greve Kronhjelm och sälja svagdricka! . . . Sådant gammalt adelsnamn ligger såsom en qvast på en sophög, när man får hvarje fyrk till skänks och ändå inte kan betala sin hyra . . .

Gossen åhörde henne tigande. Vårdinnan hade aldrig visat sig så motbjudande som denna qväll. Underliga saker runno honom i hågen. Han hade en gång lyssnat till ett samtal emellan sin moder och en gammal kvinna, som passat upp hos dem. Samtalet, som rört sig kring vårdinnan, hade han då ännu icke uppfattat, men med ens blef det nu klart för honom, de föregående dagarnas sorg hade betydligt utvecklat hans förstånd.

— Men si, nedåt, nedåt går det med en, som är högfärdig, återtog vårdinnan efter en stunds paus. Hans mamma trodde sig allt vara någonting, tills hon blef så fattig, så hon inte mer kunde gå ut . . . kläderna blefvo så dåliga, förstås! Usla trasor och slampor . . . fiskalskans kängor lånades och fiskalskans gamla klädning fick hon till skänks . . . fiskalen lär inte heller vara så god att göra med, han, han lär inte ha varit med om att skänka någonting åt svärmor sin . . . men högfärden ville sitta i . . . assessorskan drog bara nästippen bakom gardinen och virkade . . . virka skall vara fint, händerna hållas hvita, när man virkar . . .

Gossen teg fortfarande, han gaf henne icke ett ord, icke en förebrående blick till svar, men hans lilla ansigte lyste af intelligens.

. . . Och så måste hon ändå lefva så fattigt och bo så långt från staden, så fin hon än ville vara, tillade hon, retad af gossens tystnad. Jo, jo, hyran är allt litet billigare så här halft på landet . . . men ändå kunde hon icke betala den . . . möblerna skola väl läggas på auktion, tänker jag . . . i annat fall måste jag väl behålla dem för sista kvartalet . . .

— Min syster Viola har lofvat betala hyran om två veckor, svarade gossen. Möblerna äro hennes, hon

köpte dem, då hon var ogift och skref rent åt härads-höfding Lindfeld. Viola kommer hit ännu i afton.

— Jaså, jag skall åter vänta två veckor . . . två och två veckor har det varit hela tiden, och så hafva veckorna blifvit fyra och sex och åtta och mera dertill.

— Mamma var sjelf också så ledsen deröfver, svorade gossen bedröfvad, och vid tanken på modern strömmade tårarna åter ned öfver hans kinder. Han böjde sig öfver hennes kläder, som lågo bredvid honom på sängen och kyste dem upprepade gånger.

— Det der är bara pjoskigheter, sade värdinnan — det der har han tagit efter sin mamma, hon, som ville vara förnäm . . . sådant pjoskande skall vara fint, förstås! . . . Bevare mig! Jag blef inte kysst och klemad som han, när jag var liten, stryk fick jag, men det gjorde mig godt . . . därför har det blifvit folk af mig. Hvem har arbetat och stretat mer än jag, när jag var öfverhushållerska på „societén“ och måste vaka nätterna ut. Det var inte att virka krims-krams, det, men ändå kallades jag *fru* af stadens finaste herrar . . . assessorskan sade bara „värdinnan“ . . . värdinnan sade hon . . .

— Mamma, mamma! snyftade gossen högljudt.

— Jo, det hjälper visst till någonting, att ropa på en som är död! Bevare mig! De döda komma inte tillbaka därför, att man ropar på dem . . . Komma de, så komma de, när man alls inte talar om dem, ej heller tänker på dem. Först blir man inte ens rädd . . . man tycker att man ser en lefvande menniska . . . men efteråt . . . när de äro borta, ja, se, då märker man hvad det var . . .

Värdinnan såg för ett ögonblick underligt frånvarande ut, alldeles såsom om hon hade talat i sömnen.

— Huru vet värdinnan det der? frågade gossen, lyftande upp sitt förgråtna ansigte . . . Göra de verkligen så? Har någon död visat sig för värdinnan? forskade han oskyldigt.

— Någon död? Hvad menar han? frågade hon, kastande på honom ett misstänksamt, skelande ögonkast. — Hvad pratar han? . . . Har jag sagt att någon död visat sig för mig? Bevare mig väl? Jag berättar bara hvad andra ha' berättat för mig, och rädd för de döda är jag alls inte . . . jag, som skulle kunna gå midt om natten till Skansen, der min man, trädgårdsmästar Söderborg ligger begrafven . . . Jag kan gå dit när som helst, därför att jag har ett rent samvete . . . inte för att jag gråter och piper efter honom såsom andra hustrur göra, när deras män dö . . . såsom assessorskan i tiden skall ha' gjort! . . . Har aldrig varit noga om manfolk! Gifte jag mig, så gifte jag mig för att andra gifta sig, inte för att jag hade något tycke för honom . . . när den stackarn gret och bad och tiggde att jag skulle taga honom, så gick det dock så, att jag kom in i giftaslifvet . . . och så blef jag enka . . . värdinnan hostade. Hvad de eljes — folket, menar jag, tisslar och tasslar, bryr jag mig inte om. Se så, sade hon, närmande sig gossen, hvad menar han med det der om de döda? Hvad prata de om mig?

Gossen gaf intet svar.

— Hvad prata de? frågade hon ånyo, hviskande. Hennes oroliga, hemska blick borrhade sig in i gossens.

Gossen slog ned sina ögon och drog sig några steg tillbaka, men värdinnan följde efter.

— Hvad säga de? frågade hon ännu en gång.

— Ingen har sagt någonting om, att de döda visa sig utom värdinnan sjelf, svarade han undvikande, men uttrycket i hans barnsliga drag squallrade, att han visste någonting mer.

— Ljug inte! Du har hört någonting, hvad är det? Jag vill veta det!

— Jag . . . jag har glömt det, svarade gossen ängsligt.

Värdinnan tycktes nu blifva gripen af den oerhöda vildsinthet, som låg i hennes natur, och hvilken hon sjelf kort förut hade fruktat. Hon fattade en björkvedsklabb, som låg vid kakelugnen och gick med denna fram mot gossen.

— Skall du ljuga mig upp i synet! Hvad sade mor din? Hvad säga de?

Hunden hade dittills legat stilla, men vid matmoderns hotande åtbörder reste han sig morrande upp.

— Det var icke mamma, som sade det, svarade gossen darrande, det var gamla Maja som passade upp oss.

— Skyll han på Maja, som dog redan i julas! Har jag kanske inte länge gissat, hvad för folk, som bodde i mitt hus. Tror han, att jag inte kan få honom att tala? . . . Säga de, att jag slog Söderborg, den ynkryggen . . . så att . . . så . . . att . . . att . . . han dog? . . .

— Så . . . att . . . han dog, upprepade gossen mekaniskt, han visste icke rätt, hvad han sade.

— Ett väggur vid motsatta sidan af rummet förkunnade med skarpa, hårda slag, att klockan nu var sex.

— Men jag skall' ha' honom att tala, jag! utbrast värdinnan ånyo . . . hvad säga de? Ro han ut med det!

— Ingen visste det riktigt så, som Maja, svarade gossen, men så sakta, att värdinnan nödgades böja sig

ned och lägga örat intill hans mun. Hon såg det . . . tror jag . . . jag minns inte säkert . . . hon såg emellanåt, att värdinnan slog honom . . . hon tänkte . . . jag har icke talat om det för någon, och icke mamma heller . . . Viola vet ingenting.

Värdinnan bligade mot dörren, såg derefter på klockan, hvars pendel tickade af och an, hvarpå hon åter fäste sin blick på gossen.

— Syster kommer först klockan åtta?

— Klockan åtta, upprepade gossen.

Värdinnan stod några sekunder stilla. Tvenne motsatta makter kämpade om herraväldet i hennes själ.

Den ena sade: „Slå till honom, det är assessorskans, den högmodiga qvinnans son, som kallat dig hexa. Han skall sprida ut det der talet om dig, och du kan ännu råka i rättvisans händer . . . ingen vet det, han blir här och du går bort, ingen skall misstänka dig. Den andra sade: „Lägg inte brott till brott. Hvad skulle du tänka, om detta vore din egen son? Kom ihåg, Gud låter inte gäcka sig!“ . . . Men den förra sade åter: „Slå bara till, eljes förräder han dig, det här går nog lika bra som förra gången.

Hon höjde armen.

I samma ögonblick rusade hunden på henne med ett oerhördt vildt och häftigt skall. Det skedde så oväntadt, att värdinnan förfärad drog sig bakåt, men hunden fattade med tänderna i hennes klädningsärm och ref den med ett enda tag i otaliga flikar.

— Nej, ser man på det vidundret, som flyger på sin egen matmor, ljud värdinnans stämma . . . men jag skall låta skjuta honom, ja, det skall jag göra!

I samma ögonblick hördes en ljudlig knackning på dörren.

En pelsklädd herre jemte ett i vinterkappa insvept fruntimmer stego genast derpå in. —

Jag anhåller om att få föra mina läsare något litet ungefärligen en timme tillbaka i tiden för denna berättelse för att derefter åter fortsätta der jag nu nödgas afbryta, emedan närmare upplysningar om hufvudpersonens lefnadsförhållanden blifva behöfliga.

III.

Viola, hemta hit min ölflaska!

Denna befallning gafs af fiskal Westerborg, som var van att blifva åtlydd, icke allenast af sina underordnade tjenstebiträden ute i staden, utan äfven i sitt hem, vid ryska kyrkogatan, der han just nu i halfiggande ställning hvilade på sin kammarsoffa.

— Här är den, svarade saktmodigt ett ungt fruntimmer, som i samma ögonblick hörsammade befallningen och ställde en ölbutelj framför honom på bordet.

— Detta är numro — numro — —? Minsann jag riktigt vet huru många flaskor, jag druckit i dag, sade fiskalen.

— Jag tror, det är den sjunde, svarade fru Westerborg i sorgset resignerad ton.

Detta hade utgjort den unga fruns första grämelse under hennes snart treåriga äktenskap, och hon hade försökt att bära den tappert, men den stod icke att afhjelpas, ty hennes värde man drog försorg om att den blef underhållen och erhöll ny näring hvarje dag.

Den unga frun fruktade att han genom sitt omåttliga öldrickande skulle försumma sina tjensteåligganden,

men till all lycka egde fiskal Westerborg dock så mycket herravälde öfver denna sin hufvudpassion, att han aldrig uppträdde i *märkbart* rusigt tillstånd, ehuru en viss töcknig florshufva dock som oftast grumlade hans syn och förvirrade hans tankegång, af hvilken anledning den unga frun äfven vanligen biträdde honom i de tjänsteangelägenheter, der ett klart och redigt förstånd var af nöden.

Fiskal Westerborg och hans unga fru utgjorde såväl till utseende som karaktärer de mest slående kontraster.

Fru Westerborg var spädlemmad, hade ett långdraget, ovalt ansigte, lång näsa, slätkammadt mörkbrunt hår och låg panna med derunder liggande små, tankfylla ögon, hvilka för tillfället buro ett genomgående melankoliskt och sorgset uttryck.

Hon var icke vacker, men det låg ett drag af mildhet kring hennes lilla mun och hela hennes väsende egde en behaglig prägel af allvar och värdighet i förening med den mest qvinliga vekhet.

Fru Westerborg ingaf omedvetet vördnad och aktning, oaktadt hon ännu befann sig i de första ungdomsåren, den unga frun hade nemligen ännu icke fyllt tjuguet år, ehuru man hade kunnat gifva henne 4 à 5 år derutöfver — måhända till följd af hennes allvarliga ansigtsuttryck, måhända bidrog härtill äfven de långsträckta anletsdragens brist på fyllighet och rundning.

Fiskalen var tjugu år äldre än hans hustru, hade tjock näsa och klotformiga utstående ögon, hvilka han sjelf ansåg för „vackra“ och „värtaliga“ såsom han plägade uttrycka sig. För öfrigt var han hvad man benämner „allmänheten lik“ och utan något spår till intelligens i sina anletsdrag, som voro fullkomligt uttrycks-

lösa, med undantag af de tider, då de lifvades af vredens furier, i hvilket fall tvenne djupa fåror gräfdes sig in emellan hans ögonbryn och de båda ögonkloten rullade kring på ett sätt, som var både hemskt och förskräckande.

Dertill kom ännu att han var i högsta grad inbilsk, egoistisk och egenkär. Hvad hade väl också kunnat föranleda en man med hans ringa förståndsgåfvor att välja sig en hustru med så föga yttre skönhet och dessutom ur ett fattigt hem, om icke just egenkärleken.

Man visste öfverallt i Åbo, att den anspråklösa Viola Perlgren lyckats göra detta „goda parti“ blott och bart af den anledningen, att hon hade beprisat fiskalens i hennes barnsliga uppfattning manliga yttre, hans artighet och hans hjertegodhet. Detta smickrande omdöme blef framfördt till den, det gällde, och fiskalen kom derefter på det klara med sig sjelf, att han var förälskad i Viola Perlgren.

Allt nog, det blef parti af, och fiskalens val råkade händelsevis vara ett af de bästa, en man kan göra.

Men låtom oss återkomma till samtalet mellan makarne Westerborg.

— Viola, hvad är klockan? frågade fiskalen, resande upp sig från sin halffiggande ställning.

Fru Westerborg vände sig om och såg på en pendyl, som stod på en byrå, belyst af en tvåarmad ljuskandelaber.

— Klockan är nu half sex, svarade hon — ack, hvad dessa våraftnar dock verka nedstämmande, tillade hon suckande.

— Redan öfver fem, Gud nåde en så tiden löper åstad! inföll fiskalen. Vänta nu, hvad hafva vi i dag?

— Besitta och anfakta! det är ju påskafton, och jag är i öfvermorgon bjuden på whistparti till Stramms, det blir rasande intressant, — en hel samling med fina jurister! Gentila karlar!

(I förbigående måste jag härvid omnämna, att fiskal Westerborg i yngre dagar hade studerat juridik, ehuru han, till följd af några misslyckade försök på denna bana, senare ingick vid landskansliet i Åbo och derefter utnämndes till fiskal i samma stad.) —

Fru Westerborg stod qvar vid bordet med nedsänkt hufvud, men plötsligt gled ett omärkligt litet leende öfver hennes sorgbundna anletsdrag — hon kände sin mans svaga sidor alltför väl.

— Ja, nog äro de gentila, medgaf hon, och så besitta de flesta jurister äfven en ovanlig grad af finkänslighet, oaktadt de så föga befatta sig med den högre literaturen . . . men de tänka i stället så mycket mer.

Detta yttrade hon så allvarligt och lugnt, att äfven den finaste iakttagare icke hade kunnat misstänka, att derunder låg någon ironi:

— Juristerna just äro de, som besitta såväl en högre literär som vetenskaplig bildning, bästa Viola, en jurists kunskaper i historia äro vanligtvis perfekta, hvem är t. ex. mer inkommen i verldshistoria än jag? —

— Bäste Otto, jag betviflar ingalunda *dina* kunskaper i den vägen, svarade fru Westerborg, ehuru jag visst ännu påminner mig borgmästaren i N., som en gång i tiden besökte oss der hemma och som, då han på mitt sybord upptäckte en uppslagen del af Girondisternas historia jemte ett der befintligt porträtt af Danton, frågade mig hvem den sistnämnde var. — åter flög samma, nästan omärkliga leende öfver den unga fruns

sorgsna drag. — Det var ju ej att undra på, om han hade glömt det, man glömmet ju hvad man icke har läst på många år. —

— Danton, jaha, ja — fiskalen lade pekfingeret på näsan — det var en förträfflig italiensk minister — jaha, ja, ja.

Fru Westerborgs ansigte fördystrades ännu mer.

Hennes man hade kort förut slutat läsningen af en roman, hvilken behandlade skräckregeringen i Frankrike, och i denna roman hade just Danton spelat en af hufvudrollerna; men fiskalens minne hade betydligt förslöats under det senare året. Fru Westerborg antog — kanhända icke utan skäl, att de enorma kvantiteter öl, han dagligen förtärde, just var en orsak dertill.

— Nå, huru gick det till på begrafningen? frågade fiskalen, efter att hafva vederqvickt sig med ett glas öl. — Du har varit stum som en fisk om tillställningen . . . lemnar gumman svärmor äfven kontanter efter sig?

En lätt blekhet bredde sig öfver fru Westerborgs kinder. Hon hade redan under flere dagar haft någonting på hjertat — en bön till sin man, men en inre aning om, att den skulle blifva afslagen, hade kommit henne att uppskjuta dermed ifrån morgon till qväll och från qvällen åter till morgonen, hvarunder hennes oro likväl alltmer tilltog.

Men nu var stunden inne, nu måste det slutligen fram.

— Du har ju så litet befattat dig med mammas sjukdom och död, hvarför skulle jag då förtälja för dig någonting om begrafningen, isynnerhet som du ju sjelf hade kunnat bevista den.

— Du vet, att jag för det mesta är upptagen af min tjenst, svarade fiskalen med föga vänligt tonfall.

— Du hade ju för resten äfven aldrig tid att besöka mamma medan hon lefde.

— Det var för pojken skull, jag kan ej fördraga den lymmeln!

— Otto, är det då rätt, att så hata ett oskyldigt barn? frågade fru Westerborg, i det hon fäste på sin man en sorgset förebrående blick.

— Jag har ju en gång för alla sagt att jag ingenting vill ha' att göra med den pojken. Du må väl icke tänka på att lassa på mig bördan af din okynniga broders uppfostran, tillade han, då han bemärkte hennes blekhet och oroliga anletsuttryk.

Fru Westerborgs ögon fylles med tårar.

— Jag lofvade mamma senaste torsdag, då hon ännu förmådde tala, att hafva en systerlig omvårdnad om Hjalmar, då han icke mer skulle ega henne qvar i lifvet. Käre Otto, lägg bort ditt oförnuftiga hat emot den stackars gossen, som ju aldrig gjort dig eller någon annan någonting ondt. Låt honom komma till oss och bo med oss, jag skall ansvara för att Hjalmar skall vara en lydlig och snäll gosse, som hvarken vill förolämpa eller såra dig eller göra dig minsta förfång.

— Har han inte varit oförskämnd nog, den lymmeln! — Jag är inbegripen i liflig konversation med häradshöfding Ruterholm om 1756 års revolution i Stockholm, och det der dumhufvudet understår sig att rätta mig i en historisk uppgift

(Denna historiska uppgift var, inom parentes sagdt, att fiskalen hade talat om *Erik Puke* såsom en af folkuppviglarne under denna revolution, hvarvid den lille svågern, som redan kände Fryxells historia på sina fem fingrar, hade rättat namnet Erik till *Johan* — en rät-

telse, som denne vise man aldrig kunde glömma, ehuru han sedermera insåg sitt misstag. — Såsom vi veta, är Erik Puke en historisk personlighet, som förekommer under Engelbrekt Engelbrektsöns tid).

— Det är en vämjeligt bortskämd krabat fortfor fiskalen, bortklemad af modern och smickrad af lärarane jag anser mig också icke skyldig att dragas med honom.

— Kan du vara så hjertlös, Otto? sade fru Westerborg, utbristande i tårar. Är det icke nog med att jag sett min dyra, älskade moder i dag nedsänkas i jorden, utan jag skall ännu se min värlöse broder visas ifrån min — ifrån sin egen systems och svågers dörr! Hvem har väl någonsin betviflat dina kunskaper i historia! Om Hjalmar upplyste dig om misstaget med de historiska namnen, så var det helt säkert af barnsligt oförstånd, och han har ju redan blifvit tillräckligt straffad, då han på lång tid ej fått besöka mig. Skulle du veta huru djupt den stackars gossen dessa dagar lidit af saknad efter mamma, som var hans allt på jorden, säkert skulle du då icke neka honom den obetydliga trösten att få vara här hos oss. Och hvad hade jag väl tagit mig till, om icke gamla Lena låtit honom tillbringa nätterna i sitt lilla, usla hybble, under det mamma låg lik. Jag kunde naturligtvis icke skicka honom till någon af våra bekanta, ty i så fall hade jag då nödgats underrätta dem om våra husliga förhållanden.

— Jag anser mig icke hafva gift mig med din släkt, därför att jag gift mig med dig! svarade Westerborg uppretad, i det han mätte golfvet med stora steg, medan ett jemmerligt uttryck spred sig öfver hans anlete och vanställde det med tusen obehagliga rynkor och fåror.

Såsom vi vidare skola få erfaras, hyste fiskal Westerborg en öfvervinnerlig antipathi för sin lilla svåger, och han gjorde intet för att motarbete den.

Hans motvilja beträffande gossen, härrörde sig dock till största delen af en mycket enkel psykologisk orsak, en, som alla dagar gör sig gällande inom samhällslifvet — de underlägsnes hat emot de öfverlägsne. Fiskalen hade en instinktlik förnimmelse af att gossen med sin tidigt utvecklade intelligens redan öfverflyglade honom sjelf. Och detta var ett fel, som den värde mannen aldrig kunde tillgifva, ehuru det hatade föremålet ännu blott var ett tolfårigt barn.

Fru Westerborg fortfor att gråta, medan hennes man allt ännu marscherade fram och tillbaka öfver golfvet. Slutligen stannade han framför henne.

Nå, så tag honom då i alla tider, och sitt då icke och lipa hela dagen! Men ett vilkor uppställer jag likväl: Pojken får icke komma in hit i de bättre rummen, ty jag vill ej ha honom här för mina ögon, i köket och skrubben der invid har han utrymme nog, dessutom anser jag, att vi icke behöfva hålla honom i skola, han kan redan mer än nog för att följa med på ting och med tiden erhålla länsmanstjenst.

Fru Westerborg torkade bort tårarna ifrån sina kinder, hon kände sig plötsligt lugnare och gladare, oakadt den hårda domen, att brodern icke mer skulle få besöka skolan, der han dock gjorde så snabba framsteg. Hon tröstade sig med tanken på skrubben — en liten garderob bakom köket, der skulle hennes broder få selsätta sig med sina böcker, och hon tog för afgjordt att han skulle gå framåt på lärdomens stråt äfven utan skolor, ty hon hade sett bevis på, huru han med sin

snabba fattningsgäfvor skaffade sig kunskaper i ämnen, som gossar af hans ålder ännu icke ens tänkt på att börja med. Derfor hade en af hans lärare äfven yttrat, att det hos Hjalmar Perlgren fanns „ett frö till någonting stort“, och fru Westerborg, som kände till den ifver och flit, med hvilken han omfattade allt vetande, visste äfven att detta frö en gång skulle utvecklas, om han blott finge lefva.

Fru Westerborg hade på förmiddagen lofvat brodern att afhemta honom klockan åtta, detta äfven om fiskalen *icke* skulle samtycka till att han flyttade till dem, i hvilket fall hon var betänkt på att denna natt herbergera honom utan sin mans vetskap.

Men en besynnerlig oro bemäktigade sig henne plötsligt. Hon fick en oemotståndlig lust att genast få träffa brodern och uppfylla det gifna löftet.

— Jag får väl resa nu genast, Otto? frågade hon bedjande. Jag har äfven en affär att uppgöra med mammas värdinna, hyran för sista kvartalet är nemligen obetald, men möblerna, som finnas der, tillhöra mig, och jag ämnar låta dem gå på auktion. Jag förmodar, att värdinnan skall hafva den godheten att vänta, tills de blifvit försålda.

— När har du lagt dig till möbler? frågade fiskalen förvånad. — Detta har du aldrig omtalat.

— Jag köpte dem redan såsom ogift för de små summor, jag allt emellanåt förtjenade. Mammans möblering var af så skral beskaffenhet, att den behöfde utbytas emot en bättre och nyare.

Fiskalen såg helt intresserad ut.

— Huru se de der möblerna ut? frågade han. Kanhända kunde jag gifva dem plats här, i min kammare,

tillade han. Fiskalen tänkte alltid i främsta rummet på sig sjelf och sin egen trefnad.

— Möblerna äro vackra och väl bibehållna, svarade fru Westerborg, — du kan ju låta afhemta dem när du vill, om du blott vill ersätta mig dem med den summa, som återstår på mammas hyra.

Fiskalen tog fram sin plånbok och lade den åter tillbaka i sin bröstficka.

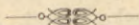
— Hyran skall jag åtaga mig att liqvidera, så får jag på samma gång se, om dina möbler ännu äro dugliga.

Åter bredde sig ett litet leende öfver Fru Westerborgs anlete. Hon tänkte på att egoismen dock måste vara vida större hos män än hos qvinnor — eller var det blott *hennes* man, som blottade denna svaga sida mer än de flesta andra? Men hon aktade sig likväl att yttra någonting derom.

Den unga frun insåg, att granlagenhet var det enda, som i någon mån kunde upprätthålla kärleken emellan makar.

Tio minuter senare for en isvoschiksläda i det klara månskenet öfver ryska kyrktoget och tog vägen åt Nylands tull.

Såsom vi vidare få erfara, anlände herrskapet Westerborg till ort och ställe i rättan tid.

IV.

Alas! good friend, what profit can you see
In hating such a hateless thing as me?
There is no sport in hate, where all the rage
Is on one side — — — — —

Shelley.

(Lines to a reviewer.)

Å, kors! Hvad i alle tider är här för oväsende?
frågade fiskal Westerborg, stannande midt i
rummet.

Par steg bakom honom stod hans unga fru och betraktade värdinnan med en min af djupt inre obehag.

Fru Westerborg hade träffat denna qvinna några gånger förut ute på gårdsplanen, då hon hade besökt sin moder, och hon hade hvarje gång på ett grannlaga sätt sökt draga sig undan hennes näsvisa påflugenhets.

Men hvad hade nu allt detta att betyda? Hvarför hade hunden skällt så ursinnigt, innan han ännu hade bort kunna vädra till deras annalkande, och hvarför såg hennes broder så alldeles tillintetgjord ut, der han lutade sig mot sängen med likblekt anlete och tillslutna ögon? Var det ensamt sorgen efter modern, som åstadkommit

förvandlingen i hans utseende? Nej, här måste någonting hafva försiggått — hvad hade det kunnat vara?

Hunden, som nu var fullkomligt lugn och stilla smög sig smekande kring fru Westerborgs knän. Hon klappade honom mildt och vänligt och emottog liksom brodern nyss före henne det lilla tillgifvenhetsprof en stackars hund kan bevisa, en varm slickning på sin hand af djurets röda tunga.

Värdinnan lemnade fiskalens fråga obesvarad.

Han var röd och upphettad öfver hela ansigtet, och denna rodnad tycktes betydligt stegra det obehagliga och fränstötande i hela hennes utseende.

— Godafton Hjalmar, helsade fru Westerborg sin broder, men gossen såg icke upp.

— Hjalmar, min egen, lilla broder! sade hon innerligt, i det hon gick till honom och kysste honom ömt på pannan. — Du behöfver alls icke vara orolig, du får komma till oss, Otto har redan gifvit sitt löfte.

Vid dessa kärleksfulla ord upptinade åter det stackars, lilla gosshjertat, den bleka stelheten vek bort ur det sympathiska ansigtet, och sorg och smärta gäfvog sig luft i en ny ström af välgörande tårar.

— Viola, jag kan inte se på det der klemandet om pojken, det är för otäckt, tillrättavisade fiskalen.

Hjalmar Perlgren drog sig ögonblickligen tillbaka från systemen, som helt lugnt gick att taga sig plats vid dörren.

Värdinnan hade nu äntligen sansat sig, men hon kände sig smått orolig och besvarad öfver att hon låtit öfverraska sig i ett så tvetydigt yttre skick. Hennes shawl låg vid hennes fötter och högra klädningsärmen trasade i långa slarfvor nedåt golvet, på hvilket blod-

droppar här och der voro synliga. Nu gällde det att hålla god min i dåligt spel.

Hon gjorde en djup nigning för Herr fiskalen och den senare vände sig dervid med ett verkligt välbehag emot en så belevad och artig qvinna.

— Hon tycks veta uppskatta mina förtjenster redan på förhand, tänkte han inom sig. — Ödmjukaste tjenare, min värda fru, besvarade han vördnadsbetygelsen.

— Fiskal Westerborg, förmodar jag, sade värdinnan under en ny, djup nigning. Har ej haft den äran att få se herr fiskalen förut här i mitt hus, i mina rum, tillade hon med ett listigt leende, som gjorde henne ett tiotal år yngre och gaf anledning att tro, att hon i sjelfva verket icke alltid känt så stor leda för de „gemena karlarna.“

— Nehej, min svärfar har varit död i flere år, och jag gör sällan besök hos fruntimmer, svarade fiskalen.

— Ja, det lär ha' varit en sorglig händelse med affidne assessorn?

— Ofantligt ledsam, han sköt sig, svarade fiskalen utan att taga ringaste hänsyn till de båda syskonen.

— Åh, du min skapare! och hvarför manne han gjorde det?

— Skammen, min bästa fru, skammen. Han blef afsatt — huru skulle väl en tjensteman kunna uthärda en sådan vanära utan att knäppa sig för pannan.

De båda syskonen åhörde samtalet med skenbart plågsam uppmärksamhet. I bådass ögon låg ett uttryck, som vore omöjligt att beskrifva.

— Du glömmmer att du talar om din svärfar, inföll Fru Westerborg stelt.

— Jag tror, jag har fält min shawl, sade värdinnan, i det hon tog upp detta plagg från golfvet och vecklade deruti sin bara arm med den trasiga ärmen.

— Hvar har fru Söderborg rifvit sin ärm? frågade fru Westerborg för att gifva samtalet en annan vändning.

— Nej, så kuriöst! Heter min värda fru verkligen Söderborg? inföll fiskalen gemytligt leende. — Intressant, att göra fru Söderborg bekantskap, det är ju bara ett väderstreck, som utgör skilnaden i våra namn.

— Bara ett väderstreck, hi, hi, hi, hi! skrattade värdinnau, hvarvid shawlen åter föll till golfvet och den bara armen ånyo blottades.

— Men min bästa fru Söderborg, jag måste nu göra samma anmärkning som min hustru nyss — är det kanske hunden som så der illa tilltygat er? I så fall måste det vara ett mycket ilsket och elakt djur?

— Ja, ser herr fiskalen — hm, — ja — fru Söderborg hostade och harklade. — Ja, hm, för att nu säga herr fiskalen sanningen, så är hunden inte så farligt ilsknen utom då man retar honom, men förlåt go'a herr fiskalen, att jag inte vill tala om det här, nej för ingen del vill jag det, unga frun skulle tycka så illa vara, för att inte tala om herr fiskalen sjelf.

— När man har sagt så måste man också säga b, bästa fru Söderborg. Om mitt hufvud i dag är lika klart som vanligt, så tror jag mig vara sanningen på spåren.

Gossen betraktade de samtalande under tyst häpnad, han kunde omöjligt gissa sig till hvad han nu skulle få höra.

— Otto, sade fru Westerborg, betänk att det är påskafton, är det icke bäst att vi så snart som möjligt

begifva oss hem? Du har ju ännu icke ens kastat en blick på möblerna — och så skulle du ju betala hyran. Hjalmar, tag på dig din paltå!

— Kanske vill du ha' den godheten, att icke afbryta oss, svarade fiskalen med ett förgrymmadt ögonkast åt sin unga fru.

— Seså fru Söderborg, kan jag nu få veta rätta förhållandet, ty om jag inte misstager mig, så har min unge herr svåger haft sin hand med i spelet. Uppriktigt sagdt så är det ett erkenöt till pojke, som spelar lärd, kantänka, tidigt nog! och som är utan respekt för äldre personer. Jag skulle icke kunna gå i godo för att det icke är han, som ställt till trakasserier.

Fru Söderborg kastade en giftig blick på gossen.

— Nej, snälla herr fiskalen, inte vill jag sqvallra om det, nej, sannerligen sant! Hvart skulle den stackarn då taga vägen, herr fiskalen är kanske litet sträng ock så skulle ingen annan heller gerna taga vård om honom. Jag har inte tigerns hjerta, jag, jag har en människas!

Fru Westerborg gjorde en rörelse mot dörren, vinkande åt sin man, att hon hade någonting att säga honom enskildt.

— Viola, sade fiskalen, du stannar qvar, till vis talat ut!

Fru Westerborg såg blek och orolig ut ock sände då och då en blick till brodern, som besvarade den med ett oskyldigt, häpet ögonkast.

— Jag måste nnderrätta fru Söderborg, att jag är förmyndare för min svåger, skolaris Hjalmar Perlgren, och att jag därför anser mig berättigad att få veta, huru det har varit med hans uppförande. Hemma hos oss har han icke betett sig så synnerligen väl — det förb — e

aset! Ursäkta bästa fru Söderborg, men jag kan verkligen icke uttrycka mig annorlunda! Jag skulle icke förundra mig, om jag finge höra, att han redan röker eller tager sig till bästa. Kanhända öl? frågade han värdinnan.

— Hans egen synd! mumlade fru Westerborg, men Otto tror icke sjelf att han är en drinkare, man märker sällan sina egna fel!

— Ser herr fiskalen, sade fru Söderborg, jag är en människa, som aldrig ljuger, nej, inte för unders skull! Jag kan lägga två fingrar på bibeln, att jag inte brukar ljuga, därför sade också min affidne man allt som oftast, så här: „Regnata, du är en renhårig qvinna, du talar alltid raka sanningen, därför ville jag också gå i brudstolen med dig. Du var aldrig så der pjoskig som andra qvinnor, du fordrar respekt — respekt vill du ha, och mannens kärlek kommer med respekten, sade han, och med aktningen, och han var så pinförälskad i mig aldrig vågade han kyssa mig

— Betviflas aldrig, försäkrade fiskalen. Värdinnan skall ju dessutom vara verksamheten sjelf och lär ha' arbetat sig till såväl gård som grund, berättade min hustru under vägen hit.

— Ja, och försörjt både man och barn, sedan min man blef så sjuklig, att han inte mer kunde förtjena någonting, och jag skulle allt ännu kunna taga en man på mina axlar, men si, den som inte vill ha' att skaffa med manfolk, så är det jag, det de äro då sådana otäckningar de karlarne förstås, att jag inte menar en så schangtil herre, som fiskalen och inte heller min son Pelle, som är mitt enda barn.

— Ja, ja, ingen regel utan undantag, skrattade fiskalen.

Fru Westerborg kom att tänka på, att till och med varginnan anses vara svag för sina ungar.

— Fru Söderborg är en sedligt tänkande person, smickrade fiskalen. Fruen har en alldeles riktig uppfattning af en kvinnas ställning och pligter i samhället. Inte skall en kvinna bara sitta och lulla barn och kyssa och smeka dem från morgon till kväll, inte heller skall hon gråta och lipa beständigt . . . (sidoblick på fru Westerborg). En kvinna skall ha' ruff i sig, hon skall ha' mod att gripa till bajonetten, när det blir krig och att hålla tal för ett helt publicum, om så behöfs, hon skall inte vara ett enfaldigt får eller sjåp Men till saken nu, bästa fru Söderborg!

— Ser herr fiskalen, sade fru Söderborg, i det hon slängde ett nytt, grumligt, giftigt ögonkast åt det håll, der gossen stod — det går på fiskalens ansvar, om fiskalskan misstycker, men vet herr fiskalen, den der pojken är en stor skrymtare, aj, aj, så han ljuger! Det är inte att tro hvad han säger. Stackars gamla Lena, som går här två resor om dagen och helsar på honom, har han nu ljugit full med historier, att jag skulle vara en elak en, som slagit min man och sådant der. Herre jestandes, jag som är mild som ett lamm men hvad som ändå mest kostar på mig, är, att fiskalskans bror har kallat mig till någonting, som jag inte vill nämna.

— Viola, hvad har jag alltid förutspått? sade fiskalen triumferande.

Fru Westerborg blef allt blekare, ehuru hon visst icke satte tro till något af den usla kvinnans prat. Men hennes man hade nu fått hvad ordspråket benämmer „vatten på sin qvarn“, och huru skulle det nu gå med hennes löfte till den dyra, hädangångna?

Hjalmar Perlgren stod allt ännu kvar på samma plats, men han stirrade framför sig med onaturligt vidgade pupiller. Han hörde ljudet af rösterna, som talade, men innehållet af samtalet gled förbi honom. Han tyckte sig vara någonstädes långt borta, men vaknade plötsligt åter till fullt medvetande af hvad som försiggick.

— Ser herr fiskalen, återtog värdinnan, den här ärmen, som är rifven i sådana här trasor är just en gåfva ifrån den här unga herrn. Ja, nog ser han ut som en riktig sötnos, och nog är han vacker och har så fint skinn som en princessa. Men han är inte så oskyldig som man skulle tro. Bevare oss! Vi äro inte alltid, hvad vi se ut att vara! Ung kan man vara och vacker kan man vara och det onda kan ändå ligga i sinnet . . .

— Ja, se, det är då säkert, instämde fiskalen, som icke sjelf precis var någon manlig skönhet.

— Men vet herr fiskalen, det är nog allt moderns fel, att pojken är så der förderfvad, halfhviskade värdinnan.

— Just precis detsamma tror jag äfven, svarade fiskalen, men min hustru är lika svag för honom som den afidna, hon vill ingenting veta och ingenting se.

— Voj, jstandes, så den pojken kan vara elak, fastän han är så slät i synet! Vet herr fiskalen, det hände sig så, att jag kom till att gå här förbi för en timme sedan, och då tittade jag i förbifarten in genom det här fönstret men hvad tänker fiskalen, att jag väl fick syn på? Jo, der på det der samma stället stod fiskalskans bror och ref min hund och borrhade det staccars kräket med en borrh i ryggen, så att djuret tjöt och pep och ville bita den unga herrn i öronlapparna . . . då tänkte jag: nog skall det bli slut med den der illgerningen! Men när jag kom hit in, var hunden så re-

tad och ilsken att han flög på mig och ref mig så här fasligt, som herr fiskalen ser.

Fiskalen såg i högsta grad uppretad ut.

Värdinnan mönstrade honom förstulet. Här hade hon nu erhållit en bundsförvandt, som icke behöfde purras så synnerligt skickligt för att tro hvart och ett af hennes ord; men inom sig log hon åt en så enfaldig karl, stadsfiskalen sjelf, som skulle taga reda på tjuftar och illgerningsmän och dock alls icke kunde genomskåda en kvinnas listiga knep.

Men fru Westerborg, som alltför väl kände sin mans vilda lynne, sökte uttänka något medel att förhindra, hvad hon med skäl insåg att snart skulle inträffa. Kunde hon blott öfvertyga sin man, att värdinnan var en nedrig lögnerska, så skulle faran till största delen vara förbi; men det var med fiskalen såsom det är med de flesta andra människor, man sätter gerna tro till det, man vill tro.

Hon vågade göra ett försök.

— Otto, sade hon mildt, — käre Otto, märker du då ej att den samvetslösa kvinnan ljuger, se då dit på hunden! Ett djur lägger sig icke gerna vid dens fötter, af hvilken det blifvit så handteradt.

Värdinnan skickade ett ilsket ögonkast till fru Westerborg.

— Jo, jo, man kan väl tro att fiskalskan skall vara på bror sins sida, sade hon. — Bloden är ändå alltid tjockare än vattnet . . . och så låter hon lura sig och draga sig från näsan hvem skulle inte det, när det är en egen och en, som har sådana ögon, som bror hennes högfärdig är han i sinnet, så att han knapast vill tala med hederligt folk . . . ock så sticker han

sig ut och går långsmed bakvägar för att inte behöfva gå med Pelle, fastän de ha samma väg till skolan

— Viola, du kan väl inte fordra, att jag skall taga pojken till oss, inföll fiskalen förbittrad jag hoppas, att jag ändock är herre i mitt eget hem!

— Aek, mamma, mamma! hvarför skulle du gå bort så tidigt, sade fru Westerborg sakta. Ditt varma hjerta var dock vårt bästa stöd!

— Nej, så det kan kittla i en att skaffa den pojken någon förtret, tänkte värdinnan skall jag säga att han kallat mig hexa? nej, jag tror jag inte säger det, ty då börja de se på mitt ansigte nej, jag vet hvad jag skall göra

— Men det der, att han pinar djur, är ändå inte det värsta, återtog hon, ty nog vet herr fiskalen att många andra också göra det, både herremän och bönder och andra karlar men de der illgerningarna som han gör och skadorna ja, fiskalskan behöfver då inte glosa på mig så der! . . . Skulle jag inte känna den pojken bättre än frun, som har varit gift i hela tre års tid? Vet jag kanske inte bättre än fiskalskan hvad han gjorde också i dag på morgonen, fastän det är en skenhelig munsjör, som kan bocka och krusa för alla, men som öknämner folk och ger dem skällsord

— Jag har inte varit ute i dag vidare än till mammas graf på förmiddagen, men då voro ju så många andra med, sade Hjalmar Perlgren, i det han frimodigt såg värdinnan i ansigtet; men värdinnan slog denna gång ned sina ögon.

— Jo, jag märker, Viola, att din broder är en vacker fågel, sade fiskalen, — hör du då inte på hvad värdinnan säger? —

— Om jag hör? Jo visst hör jag, svarade hans hustru föraktligt.

Värdinnan slog plötsligt åter upp sina ögon, ty gossens voro redan bortvända och magnetismen var förbi. Värdinnan blef åter sig sjelf.

— Jag skall berätta för herrskapet, att fiskalskans broder har kastat isbitar in genom vårt fönster i dag, skrek hon, och Pelle stackare, som skulle gå till skolan, fick ett isstycke i sitt hufvud han är som bäst hos doktorn

— Kan värdinnan också bevisa att det är sant? frågade fru Westerborg.

— Om inte frun vill tro en hederlig människas ord, så kan hon komma sjelf och se.

— Nå, men om fönstret äfven vore sönderslaget, så behöfver det då precis vara min broder, som gjort det?

— Du är verkligen oförskämd, Viola, då du ej blygs att betvifla en äldre, hederlig persons ord Men vänta du, din lymmel, utbrast fiskalen, närmande sig gossen.

— Otto, hvad tänker du göra? frågade fru Westerborg, ställande sig i vägen för honom.

— Låt bli' mig, Viola, tro inte att det är godt att leka med mig!

— Herre min Gud, hafva då alla människor sammansvurit sig emot den arma gossen! Otto, sansa dig för Guds skull! Du kommer att ångra dig Låt värdinnan först bevisa sanningen af hvad hon påstått skall en klok jurist som du verkställa dom utan all ransakning! Det är icke sant, hvad hon säger gå först och öfvertyga dig, om icke den usla qvinnan ljuger.

Vid orden „klok jurist“ hejdade sig fiskalen, hans fru hade hittat på rätta ordet . . . Gud vare lofvad! Fru Westerborg drog djupt efter andan.

— Jag ljuga! Göra mig till ljugerska, utbrast värdinnan. När har jag förr ljugit, och är jag inte så hederlig som den der valpen och som frun sjelf? Har jag inte kanske varit tålig och beskedlig med det der usla sällskapet till tiggarrherrskap . . . skall jag ännu bli till ljugerska

— Lugna sig, bästa fru Söderborg, sade fiskalen, var bara alldeles lugn! Jag för min del tror hvart enda ord af det ni säger och vill för resten ingalunda spela under samma täcke med den här lymmeln, ehuru han är min egen svåger min hustru må nu sedan gräma sig deråt huru mycket hon vill; men i ett fall kan hon dock hafva rätt: det tillkommer en juridiskt bildad person att begära bevis öfver hvarje förbrytelse och sedan, bästa fru Söderborg, skall jag begagna mig af min rätt såsom förmyndare, ty jag kan naturligtvis icke ställa till skandal

— Herre jestandes, hvad Herr fiskalen ändå är förständig och sakkunnig!

— Jag tror att fru Söderborg icke skall vara den enda, som menar det jag vill dessutom att rättvisan skall hafva sin gång, vare sig det gäller slägtingar eller icke slägtingar jag hoppas, jag är lika hederlig till mina tänkesätt som fru Söderborg sjelf.

— Herr fiskalen är inte allenast hederlig utan också god såsom en herrans ängel.

Fru Söderborg blinkade och blinkade, hon var helt rörd och torkade sina ögon med shawlsnibben, hvilken dock förblef lika torr som förut.

— Och nu skola vi skrida till undersökning, bästa fru Söderborg, sade fiskalen, i det han förtroligt klappade henne på axeln, — inte för att jag behöfver några bevis, tillade han, ty jag känner den pojken på mina fem fingrar, men för rättvisans skull Viola, Fru Söderborg vill nu bevisa sanningen af sin anklagelse, vände han sig till sin fru.

— Herre jestandes, hvart har jag lagt min nyckel? frågade värdinnan, under det hon oroligt vred sig hit och dit, letande med handen i kjolfickan.

— Nå, men nyckeln är ju i fickan, sade fru Westerborg, den är ju så stor att den syns utanpå klädningen.

— Aj jestandes, och jag som inte kände att den är der, men så är hela handen också svullen och nästan utan känsla . . . herr fiskalen ser huru den ser ut! --

— Stackars fru Söderborg! beklagade fiskalen.

— Ja, jag går nu förut, herrskapet kan komma sjelf och se, om fönstret är sönderslaget eller ej, sade hon med oroligt brådiskande ton.

Hon skyndade ut med snabba steg, beledsagad af hunden, som linkade efter henne på trenne ben.

— Jag hoppas, du är så god och följer med mig dit på värdinnans sida, sade fiskalen.

Nej, jag stannar här med Hjalmar, tills du återvänder, svarade fru Westerborg. Var lugn, jag skall nog tro dina ord.

Fru Westerborg tänkte på att under tiden få brodern att taga till flykten, ty hon visste för väl att hennes man, oaktadt sin egenskap af „fin jurist“ med s. k. „allmän, medborgerlig bildning“ egde en rå och djurisk natur, som, då han engång blef uppretad, föga tillät

honom att beherrska sig, och att han säkert med fröjd och lust skulle gripa sig verket an att bestraffa den lilla värnlösa svågern.

— Hjalmar, olyckliga barn, sade fru Westerborg, sedan de blifvit på tumanhand, om du möjligen utan afsigt kastat in värdinnans fönster, så skynda dig för all del bort, spring så mycket dina krafter räcker till, ty Otto betar sig utan all hejd, då han blir ond, och jag är för svag för att sätta mig upp emot honom.

— Viola, huru kan du tro så illa om mig, svarade brodern med tårar i sina ögon. Jag har icke kastat in något fönster och aldrig gjort värdinnan någonting ondt! Kommer du ihåg huru ofta mamma brukade säga, att endast den, som har ett dåligt samvete har någonting att frukta? Skulle jag nu, fastän mitt samvete är fritt, låta dem tro, att jag likt en rädd tjuf smugit mig min väg, nej, jag kan det icke, Viola!

De båda syskonen betraktade hvarandra några ögonblick under tystnad, hvarvid det rädsla uttrycket i fru Westerborgs anlete gaf vika för ett af tankfull beundran. Hon hade aldrig förr bemärkt det såsom nu, att det öfver hennes elfvaårige broders anlete låg ett drag eller rättare en prägel af någonting upphöjdt och stort; men genast derpå öfverfölls hon åter af ångestfull bäfvan.

— Kom med mig Hjalmar, vi skola gå ut, sade hon.

De stannade på förstugutrappan och blickade hvardera oroligt spejande öfver till stora byggningen midt emot.

De kunde i månskenet urskilja en i kapprock insvept manlig figur, som bråkade med att få upp den dörr, genom hvilken vi sett värdinnan i början af denna berättelse utträda. Låset måtte hafva varit felaktigt, ty dörren gick icke genast upp.

De båda syskonen lyssnade uppmärksamt.

Ett ljud, liknande klingandet af söndriga glasbitar nådde dem, derpå följde ett vildt, häftigt, ihållande hundskall.

Fiskalen tycktes nu ändtligen hafva fått upp dörren, ty han försvann plötsligt ur deras åsyn.

Fru Westerborg lyssnade allt ännu i andlös spänning.

— Gå, älskade Hjalmar, sade hon, fattande brodern om axlarna, — jag tror att den ohyggliga qvinnan sjelf slår sönder fönstret, men Otto kommer dock att tro henne blindt. Hon tycks vara en nedrig varelse, utan hjerta och utan samvete. Skynda dig nu bara! Gud hjälpe dig! Gå till gamla Lena, knacka på hennes dörr och berätta henne allt, hon låter dig nog stanna hos sig öfver natteh.

— Lena är icke hemma, svarade brodern, hon är hos Salmianders för att vaka med deras lilla flicka, som är sjuk, dessutom sade jag henne redan i dag på förmiddagen att du lofvat taga mig till er.

— Herre min Gud, hvad skall jag då göra! Hvart skall du taga vägen? Jag kan ej skicka dig till våra bekanta, hvad för en missdådare skulle de väl tro dig vara, om de finge höra, att du icke får komma till oss.

— Ja, och jag måste nu först vänta, tills svåger Otto kommer tillbaka, ty eljes tror han väl ännu säk-rare, att det är jag, som slagit sönder värdinnans fönster Ser du Viola, svåger Otto är ändå icke så farlig, han har ju aldrig mördat någon
 men värdinnan jag kan ej nu berätta det
 det var så förfärligt . . .

— Ja, hvad gissade jag, hviskade systemen, hon ville väl göra dig någonting ondt?

— Du kan ej tro, Viola, huru förskräcklig hon var! Jag vet någonting om henne, och hon vet att jag vet det, därför ville hon döda mig

— Seså, nu komma de, afbröt honom systemen, skynda dig, Hjalmar, för Guds skull

Men gossen gick in tillbaka och systemen följde honom blek och darrande.

Nu var det för sent att fly. Gossen stod helt lugnt på sin förra plats invid sängen, der moderns kläder ännu lågo kvar.

Fru Westenberg ställde sig skyddande framför honom.

— Det var en riktig gatslyngel! ropade fiskalen redan i trappan. Bäst, att du låtit honom rymma, kära Viola, tillade han, i det han inträdde och såg ikring sig med rullande ögon.

Bakom honom visade värdinnan sin gemena fysionomi. Hon sträckte upp halsen och blickade öfver fiskalens axel.

— Jo, jo, bloden är nog tjockare än vattnet, mumlade hon. Pojken är borta, men hvar får den herrn mat och nattqvarter.

Fru Söderberg har intet att skaffa med min broder, svarade fru Westenberg förtrytsamt. Gud är de värnlösa beskydd, Han skall väl bistå honom.

— Hjalmar visste väl hvad som skulle vankas, inföll fiskalen, — så är det med det onda samvetet.

— Jag är här och jag har icke något ondt samvete, svarade Hjalmar Perlgren, i det han ställde sig bredvid sin syster. — Jag har inte gjort någonting ondt Gud vet, att jag icke skulle vilja slå sönder någons fönster; men värdinnan skall sjelf en gång stå till ansvars inför Gud för att hon i dag ämnade slå mig till döds.

— Se, det är fint folks barn det, som kan ljuga så vackert! svarade värdinnan.

— Tror du, att jag tror dina lögner? frågade fiskalen, hotande svågern med knuten hand. Jag skall kasta dig ut på dörren, om du knyser ett ord, det lofvar jag!

— Jag får väl stanna här i qväll, det här är ju ändock mammans rum ännu, svarade gossen.

— Jaså, du understår dig att prata — ut på dörren med dig!

— Nå, men, Otto, du är ju alldeles förfärlig! sade fru Westerborg, i det hon försökte värna sin broder, men fiskalen skuffade häftigt bort henne, derpå fattade han svågern under armarna och skyndade med honom ut på trappan.

Fru Westerborg trängde sig efter honom, men han skuffade åter till henne med foten och slog till förstugudörren efter henne.

Fiskalen stannade ett ögonblick och såg omkring sig.

Till höger om trappan låg en hopskätad snödrifva, till venster deremot en hop med sprängda stenar, som troligen blifvit släpade till denna plats för att i framtiden begagnas vid något byggnadsarbete.

Den späda, klena svågern hängde slappt öfver fiskalens arm, han rörde icke på sig . . . han höll på att förlora medvetandet efter dagens många sinnesrörelser.

— Vill du kanske inbilla mig, att du har svimmat, skrek fiskalen, skakande honom ursinnigt, men gossen rörde sig icke.

— Jag ämnar inte klema med dig, jag, jag har rättvisan på min sida! bifogade han, hvarvid han sträckte ut armarna och slungade sin börda, så kraftigt han förmodade, in bland stenarna.

Fiskalen fick emellertid ingen tid att komma till ånger eller besinning, ty ett lurfvigt, svart föremål ilade i samma ögonblick pilsnabbt öfver gårdsplanen, från värdinnans trappa till den mindre byggnings midt emot. Det var hunden Karo, som hade försenat sig och blifvit instängd, efter att hafva varit det enda vittnet till, att värdinnan sjelf hade verkställt fönsterinslagningen, men som med en stor hunds hela styrka skuffat upp den af matmodern vårdslöt tillästa dörren.

Det såg ut såsom om djuret skulle egt en instinktlik uppfattning af att det i denna aftons sorgespel borde spela en beskyddares roll, ehuru det denna gång dock tycktes komma en sekund för sent.

Fiskalen hörde plötsligt ett häftigt flämtande tätt vid sitt högra öra, derpå följde ett ilsket morrande, som stegrades allt mer och mer.

Westerborg drog sin pelskapprock skyddande kring sig, men hunden tycktes icke hafva godt öga till honom — måhända antog den honom vara en nykommen. Karo lade båda tassarna på hans axlar och morrade ånyo, denna gång ännu mer hotande än förut.

— Laga dig undan, gemena kräk! röt fiskalen, i det han sökte kascha djuret ifrån sig.

Det behöfdes emellertid icke någonting vidare. Hunden fattade med tänderna i pelsklaffen och ref den under förnyade utbrott af ilska i, om möjligt, ännu mer ohjelpiga slarfvor än matmoderns ärm.

Fiskal Westerborg, som i allmänhet var fegheten personifierad, icke allenast i förhållande till förmän, utan äfven i hvarje afseende, då någon kroppslig plåga eller fara förestod, såsom t. ex. vid uttagandet af en sjuk tand eller vid operationen af en simpel liktorn på hans

fot, höll denna gång på att isas af förskräckelse. Också var hans fruktan nu ofantligt mer befogad än någonsin förr. Den af mina läsare, som i tiden blifvit anfallen af en rasande hund, kan väl göra sig en föreställning om, att en dylik situation icke är den behagligaste i sitt slag.

Fiskalen fruktade för sitt lif. Ville då ingen meniska komma honom till hjälp? Hvar var nu Viola, hans hustru, som lemnade sin man i en dylik fara?

Men hunden förnyade sina angrepp. Var det måhända den lede sjelf, som visade honom sitt eldröda gap med en rad af hvita tänder, som blänkte i mänskenet? Och så dessa förfärliga ögon!

— Viola, kom för Guds skull och hjälp! Tag eldtången med dig! . . . Jag är i lifsfara! O, jemmer, mitt lif! Jag dör! Viola, Viola! Hin håll anamma dig, din svarta kanalje! Viola! Viola! Hjelp! — —

Förstugudörren, genom hvilken fru Westerborg så nyss sparkats tillbaka af sin ädle man, slogs upp på vidan gafvel och värdinnan visade sig på tröskeln med lampan i handen.

Inifrån rummet hördes fru Westerborgs häftiga snyftningar. Hon gret öfver sin värnlöse broder.

Värdinnan stälde lampan på förstugugolfvet och slog ihop händerna. Hon uppfattade med ett enda ögonkast fiskalens vådliga belägenhet, hvilken dock tycktes utöfva på henne en alldeles motsatt verkan, än denne herre någonsin här i tiden hade kunnat föreställa sig.

Denna seen föreföll henne utomordentligt rolig och uppmuntrande. Hon brast ut i ett skallande skratt, hukande sig framåt och böjande sig bakåt, allt under de häftigaste skrattparoxysmer.

— Fem pennis komedi! utbrast hon slutligen, i det hon grep sig om bröstgropen. Hi, hi, hi, hi, hi, hi, hi, hi, hi, hi!

I samma ögonblick ljöd en munter hvisling från gårdsplanen, det just den sekund, då faran var som störst, ty hunden måttade sina tänder mot fiskalens strupe, hvilket hemska skådespel värdinnan ingalunda hade för afsigt att hindra.

Hunden stannade plötsligt och lystrade. I ett nu rände han af, och fiskalens lif var genom en underbar försynens skickelse, för denna gång räddadt.

Den hvisslande var värdinnans son, som återvände hem, icke från någon läkare såsom modern falskt hade uppgifvit, utan från ett ströftåg kring Åbo stad med okynniga kamrater.

Fru Westerborg trädde nu äfven ut på trappan, under det hon torkade bort tårarna från sina kinder.

— Hvar är Hjalmar? frågade hon ängsligt. Otto, huru ser du ut? Hvad har hänt dig?

— Ja, hvad har hänt dig? Huru ser du ut? härmade henne hennes man. Nog tror man att du kan gråta och sörja öfver en skälm, men kom du och hjälpte mig, då jag ropade?

— Jag har icke hört dig ropa och visste icke att du behöft min hjälp Du skuffade mig ju tillbaka.

— Har hunden bitit dig?

— Har hunden bitit dig? härmade fiskalen åter . . . Och den der leda hexan, det är hon, som är skulden till allt! Hon är det onda sjelf i kvinnogestalt . . . att stå med munnen på grin, då man ser en medmeniska i yttersta nöd!

— Hi, hi, hi, skrattade värdinnan, fiskalen var så fasligt rädd . . . hi, hi, hi, hi! Hunden är inte så farlig bara den har framför sig en riktig karl, som kan visa sig morsk . . . hi, hi, hi, hi, hi! . . .

— Ni kommer att ångra er, om ni inte vet att tuga! hotade fiskalen.

— Hi, hi, hi! . . . har aldrig varit rädd för människor, svarade värdinnan.

Fiskalen bet sig i läpparne af harm och raseri. Huru skulle han straffa hennes oförskämndhet? Han hittade på någonting:

Nej, bevars, huru skulle det komma i fråga . . . fru Westenberg är inte rädd . . . bara litet hvad man kallar *svag* . . . jaha, . . . hm . . . svag för manspersoner . . . låtsä inte om, det syns på ögonen . . .

Detta var den ömtåligaste punkten i värdinnans själ.

Utan att yttra ett ord rusade hon emot honom, fattande med båda händerna om hans hals och gräfvande sina långa naglar djupt i hans nacke.

Fiskalen försökte rycka sig lös, men värdinnan bevisade sig vara starkare än han.

Han ihågkom plötsligt ett gammalt konstgrepp från sin skoltid. Han lade ut krokben för sin värda väninna, hvarvid båda två föllo omkull, tumlande öfver hvarandra på förstugugolfvet.

Fru Westenberg lemnade de båda stridande och gick ut på gårdsplanen. Hon ropade högt på brodern, men han syntes icke till.

— Gud vare lofvad! mumlade hon. Han har då ändtligen tagit farväl af sina fiender! Mätte Gud hjälpa honom!

V.

Klockan hade redan lidit till något öfver nio på högtidsqvällen.

Herrskapet Westerborg hade begifvit sig hem till sitt, sedan bataljen emellan de före detta allierade tagit slut, hvilket skett utan annan anmärkningsvärd olycka, än några obetydliga blodsår och skråmor.

De onda andarna, inkrupna i tvenne människohjertan, hade erhållit sitt lystmäte för denna qväll. Nu var allt tyst och lugnt i de båda byggnaderna och i nejden rundtomkring rådde äfvenså en högtidsaftons stilla frid.

Värdinnan hade redan för en timme tillbaka begifvit sig till sängs, hon hade insomnat utan samvetsförelser och med ett förnöjdt leende på sina skrumpna läppar, ty assessorskans son hade blifvit straffad för att han benämnt henne hexa. Han var nu hemlös, utan nattqvarter, utan föda, och en hel stadsfiskal hade, snopen och flat, med svårighet lyckats slita sig lös ur hennes kraftfulla armar.

Hennes sista ord till sonen Pelle denna afton, innan hon insomnade, hade varit:

„När de karlarne äro sådana ynkruggar, måste vi käringar göra oss till karlar!“

Värdinnan hade dock i alla tider, oaktadt sitt s. k. hat till mankönet, haft en viss förkärlek för qvinliga karlar en dold sympathi, bemängd med en underlig antipathi, som yttrade sig på ett besynnerligt nyckfullt och ombytligt sätt. Derunder låg ett psykologiskt motif, men den stackars, råa qvinnan hade i hela sitt lif icke kunnat göra sig reda, hvarför det så var. Hon visste blott, att det var en njutning att hafva en svag och qvinlig man i sina händer, att göra sig sjelf till husbonde och en dylik man till sin ömkliga slaf Så hade hon gjort med sin egen man, och den stackarn hade säkert i tiden fått erfara att han lefde. Också hade hans död, såsom vi veta, gifvit anledning till hemlighetsfulla hviskningar. Alla som stått i närmare beröring med denna qvinna, kände till ryktet, att hon brukade misshandla sin man, hvilket hade kunnat ske utan motstånd å hans sida, emedan han under de senare åren af sitt lif hade varit bräcklig och sjuklig.

Värdinnans drömmar slöto sig denna påskqväll kring en synnerligt vek, ljuf mansperson med fremmande, okända anletsdrag. Det var en idealskepnad, en qvinlig man, en verklig liebling med sammetsmörka ögon och en stämma så vek som tonen af en flöjt.

Hon tyckte sig leka med honom såsom en katt leker med ett möss.

Hon beherskade honom med sin jernvilja och bearbetade honom med sina boxarearmar för att allt emellanåt smeka hans hår eller hans kind minnen från yngre dagar men under dessa vilda yttringar af hat och passion, förvandlades det omtufflade föremålet till den afskyvärdaste af alla maskuliner assessorskans son med barnsligt, vemodigt, lidande an-

sigtsuttryck och ett par ögon, som betraktade henne med klar, hög, förständig blick

Men under det hon var upptagen af dessa och dylika drömfantömer, kastade månen fortfarande sitt bleka skimmer på hennes gårdsplan, dit ett värnlöst barn denna qväll blifvit utkastadt med all den kraft och skicklighet, som onda tankar, eller rättare, onda andar kunna förläna en af dem styrd menisklig arm.

För det ensamma fönstret i lilla byggningen bredde sig såsom förut det hvita lakanet med nåluppfästningen, och midt emot detta glimmade värdinnans fönster likt svart gagat i det fulla månlyuset.

Temperaturen denna qväll var blid och mild, så mild den kunde vara vid denna tid på året, och snön låg ren och vit på marken, endast här och der ojemnad af fotspåren mellan de båda byggnadernas trappor. Dessa fotspår liknade i sjelfva verket dylika efter en vild och hetsig rådjursjagt fotsteg efter lystna jägare och hundar!

Äfven för de skarpaste blickar skulle gårdsplanen ännu i denna stund synts lika tom på lefvande varelser som fru Westerborg tidigare funnit den, då hon förgäfvades kallat på sin broder. Och dock fans der en undandold, liten plats, af tillräcklig vidd för att inrymma äfven en fullvuxen person, men detta lilla gömställe hade fru Westerborg icke ens kunnat ana till. Det bestod af ett litet mellanrum mellan de vid lilla byggningens trappa befintliga, sprängda stenarna, hvilka dock knappast voro af en alns höjd och som hade utseende af att vara alltför tätt sammanhopade för att ens en menisklig fot skulle kunnat få plats mellan dem.

Det var emellertid hit, fiskal Westerborg nedslungat sin halfvuxne svåger, men gossen hade kort derförinnan förlorat medvetandet.

Hans nervsystem hade varit för ömtåligt för att kunna stå bi vid de många efter hvarandra följande sinneskakningarna. Då fiskalen stod med honom ute på trappan, hade han icke mer någon förnimmelse af all den sorg och de vedervärdigheter, som hopat sig öfver honom.

Detta medvetlösa tillstånd hade redan varat omkring tvenne timmar.

Ändtligen slog han upp sina ögon och blickade till en början förvirrad rakt uppåt i vida rymden.

Öfver honom höjde sig himlens klara, blåa hvalf med månen, som strålade i sin fulla glans och några andra här och der strödda himlakroppar. Han fick icke genast klart för sig hvar han befann sig, ty rundt omkring honom höjde sig stenarna likt en alnshög mur och hindrade honom upptäcka, att han icke hamnat så synnerligen långt från sitt förra hem ett hem, som stängts och ödelagts för alltid

— Hvad himlen dock är vacker! tänkte han, der han ännu låg kvar.

Han räknade stjernorna i karlavagnen, som nu mer än någonsin hade likhet med en femma. Men hvarför var femman så ljus denna afton och hvarför var den yttersta stjernan icke mer en dubbelstjerna? frågade han sig sjelf. Der fattades alltså en hvart hade hon tagit vägen?

Men så klarnade plötsligt hans tankegång: Hon fanns der nog, men hon kunde icke blifva synlig, emedan månen sken så klart Men var då endast

hon försvunnen? Var det icke någonting annat der-till, någonting, som han hade förlorat och som qualde hans hjerta?

Hans minne återvände. Det var icke allenast stjer-nan i Karlavagnen som fattades, det var någonting myc-ket, mycket mer! Hans bästa vän hade gått bort för alltid *den* milda stjernan hade slocknat för evigt *den* dyra, älskade modern! . . .

Derpå följde en tydlig erinran af dagens många li-danden.

Det svåraste hade dock varit, då modern på för-middagen sänktes ned i mullen, och sedan aftonens för-skräckelse och grämseln öfver värdinnans osanningar

Men hvarför var det ändå så hemskt att dö? Hvar-för hade han blifvit så stel af rädsla, då värdinnan äm-nade slå hans hufvud med vedträdet, ehuru han kort förut hade önskat att få hvila i grafven invid sin mo-ders sida?

Han började gnida sina kalla lemmar, tankfullt un-drande, när han hade lagt sig på denna plats. Han erinrade sig att svågern hade fattat honom om axlarna, men hvad sedan inträffade, det visste han ej.

— Skulle det vara svåger Otto, som hemtat mig hit? undrade han. — Männe Viola vet hvar jag är? . . . Kanske hade de återvändt hem? Ja, säkert hade de det.

Förunderligt nog, hade han icke skadat sig minsta grand. En högre makt tycktes hafva haft sin hand med i leken. Gossen hade nedfallit på mjuk snö in i det lilla mellanrummet bland stenarna och dock så nära dem, att de omslöt honom på blott ett quarters afstånd.

Huru tyst, tomt och ödsligt allt föreföll honom! Och hvar kunde värdinnan vara? Han kastade en blick upp

till hennes fönster, som hvarken voro försedda med krukväxter eller gardiner, för att se, om icke hans fiendes ansigte med de gråhaschiga ögonen spejade ned på honom; men då det icke syntes till, satte han sig på en af stenarne och vände sig mot det kära, gamla hemmet, från hvars fönster hans moder ännu för en vecka tillbaka mildt och kärleksfullt hade nickat ut till honom, då han arbetat på en snögubbe med armar af en käpp och ögon af kol.

Samma dags eftermiddag hade hon redan klagat sig sjuk, hon hade frusit mycket, lagt sig till sängs och låtit honom täcka sig med shawlar och filter. Derefter hade han begifvit sig till staden för att köpa medicin, men sjukdomen tog allt mer öfverhand, feber inställde sig och hennes hals svullnade tätt till invändigt. Några dagar senare hade hon utandats sin sista suck.

Han genomgick detta i minnet, hvarunder han allt emellanåt med yttre sidan af handen torkade bort tårarna från sina kinder det var ett välgörande friskt regn på en hel ödemark af barnslig sorg och saknad.

Men att ännu en gång, blott en enda gång få se henne! tänkte han.

Ett litet hopp smög sig in i gossens hjerta.

— Mamma sade ju ofta, att ingenting är omöjligt för Gud, fortfor han att tänka. Gud kan göra, hvad ingen annan kan. Om jag ber till Honom rätt innerligt, så kan han höra det, och jag skall kanske ännu få se mamma.

Han betänkte länge med hvilka ord han skulle bedja; slutligen fann han dem, och när han hade bedit, blickade han åter in i det med lakan försedda fönstret,

liksom i förväntan på, att modern skulle uppenbara sig der. Men hans förväntningar slogo fel, hans hopp sjönk till intet, och det ensamma fönstret syntes honom der-efter långt mer ödsligt än förr.

„De döda återvända icke“ hade modern en gång yttrat, då han frågat henne, om de döda kunna stå i någon gemenskap med de levande. Dessa hennes ord erinrade han sig nu tydligt och klart.

Men hvarför, hvarför var allt nu så förändradt, så annorlunda än förr? Ännu för en vecka sedan hade han egt både moder och hem . . . ja, och böcker, som han så mycket älskade!

Hvart skulle han nu begifva sig till natten? Hvart skulle han taga vägen följande morgon?

Viola, systemen, skulle icke våga herbergera honom och icke skulle han heller våga vända sig till någon af sina lärare hvad skulle de tänka, om han ginge till dem utan mössa, utan öfverrock, och vore nödsakad förtälja för dem, hvad der passerat och att svågern icke ville veta af honom? Hvem skulle tro en gosses ord, då hans svåger, som ju var tjänsteman, och hans andra fiende dessutom, värdinnan, skulle sprida ut onda rykten om honom.

Han hade läst i en berättelsebok om en ädel, högsinnad man, som hade blifvit misskänd och missuppfattad blott för att afundsjuka och illasinnade menniskor ville kränka hans ära. Dessa illasinnade voro jemt på lur för att observera, om den ädle mannen skulle kunna öfverraskas med något fel, och slutligen funno de äfven att han egde ett sådant. Då trumpetade de ut detta fel för hela världen, de förvärrade det och förstörde det, och det gick dervid så till som det går, när histo-

rier komma i omlopp, detta fel fick en oändlig massa med tillsatser, man gjorde af en mygga en elefant, och så blef den ädle, högsinnade mannen en djupt föraktad och djupt misskänd man.

Säkert skulle det gå med honom likaså. Ingen skulle tro annat än ondt om en, som var alldeles ensam och öfvergifven i världen!

Han betäckte sitt ansigte med sina båda händer.

Småningom började bilderna af svågern och värdinnan att vika bort och den döda moderns kära gestalt framträdde åter för hans inre syn.

Han kysste henne i tankarna, lade armarna om hennes hals och lutade sitt hufvud mot hennes bröst.

Denna fantasi var så liflig, så tydlig, så lefvande, men den stördes af en annan lång sorgligare:

Han stod åter bredvid hennes likkista och lade sin hand på hennes panna, men denna var iskall, och ögonen voro brustna

Ja, hon var död, hon var borta för alltid! —

— Hon kommer aldrig, aldrig mer! sade han högt.

— Huru skall jag nu mera kunna lefva!

Och så gret han på nytt, och när denna tåreflod stannade, blef det åter litet lättare kring hjertat.

Det var redan sent, och han kände sig mycket trött, men nu var icke att tänka på någon mjuk bädd.

„Det är nyttigt att lida“ hade modern vanligtvis sagt, då deras fattigdom varit trängande och de lagt sig om qvällen utan aftonvard; men de hade ändå alltid haft en varm bädd att sofva uti, och så bragte Viola dem oftast följande dagen hjälp, ehuru hon visst ej vågade gifva dem mycket, hon hade icke lof dertill af sin man. —

Gossen kände ännu ej någon hunger, han längtade blott efter sin förra bädd, der han skulle få somna in från sina sorger och bekymmer.

— Gode Gud, gif mig något nattqvarter! bad han tyst inom sig.

Han eftertänkte en stund hvart han skulle gå, då det plötsligt flög likt en blixst genom hans hufvud, att värdinnan egde en lada, som vanligen plägade vara fylld, och att hennes son Pelle, som ofta gick till den för att hemta hö åt sin moders ko, emellanåt lemnade luckan halföppen, emedan låset var af skral beskaffenhet och nyckeln blott med svårighet kunde uttagas.

I denna lada, som befann sig blott några steg bakom lilla byggningen, skulle han måhända kunna herbergera sig för natten.

Detta syntes honom nu såsom en tröst i motgången. Han var frusen och kände sig så svag; — han hade under flere dagar icke förtärt någon egentlig föda, utom litet vin och några små stycken hvetebröd, med hvilka systemen öfvertalat honom att stärka sig.

Ännu stod gossen kvar några minuter, blickande längtansfullt mot fönstret med lakanet.

— Adjö, mamma, sade han sakta, dyra, kära, älskade mamma!

Derefter styrde han kosan till venster om det lilla huset, vek om hörnet, gick förbi ändan af byggningen och uppför en liten skogsdunge, som sträckte ut sina kala grenar i månskenet.

På andra sidan om dungen låg den nämnda ladan, hvars lucka denna gång åter tycktes stå på glänt en värdslöshet, för hvilken värdinnan hade sin enda son

Pelle att tacka, men hvilken nu utgjorde en lycklig tillfällighet för Hjalmar Perlgren.

Han blickade emellertid bakom sig, befarande att värdinnan möjligen bevakade hans steg; men ingen levande syntes till öfverallt herskade en fullkomlig nattlig tystnad. På allmänna landsvägen, som ett stycke längre bort slingrade sig förbi, syntes blott en rand af någonting mörkt åt det håll, der Skansen var belägen, men det var blott granris, som systemen om morgonen låtit nedströ, såsom brukligt är vid likbegängelser.

Han klef in genom ladluckan och stängde henne efter sig så godt sig göra lät, derpå trefvade han sig till den mörkaste vrån af ladan och kröp djupt ned i det mjuka höet.

På denna plats och dold på detta sätt skulle ingen dödlig kunnat upptäcka honom, äfven om man hade kommit dit med lyktor och bloss.

Det kändes så skönt att få hvila sig. Sorgen och grämelsen började småningom gifva vika för den kroppsliga tröttheten.

I ladan funnos stora springor, genom hvilka månskenet glimrade in i långa ränder. En af dem lade sig liksom välsignande öfver gossens panna, andra åter bildade underliga figurer på väggarna och lekte i små, runda punkter uppe i det glesa taket.

Det blef med ens så lugnt och fridfullt i det barnsliga hjertat en stilla domning bemäktigade sig honom, och så kom det så förunderligt öfver honom, det der sälla ögonblicket, då vi jordebarn från dagens kamp och strid hamna in i en alldeles ny verld.

Om dagen oro, fruktan, fattigdom m. m. och så den der ljufva stunden med helt andra bilder ett åker-

fält, som rör sig i mjuka vågor, eller ett rönträäd i full blomning, vaggadt af sommarvindar!

Det är en dylik stund, vi smutta på den uppfri-skande drycken ur Lethes böljor, men mången finns, som föga värderar denna lyckliga minut och som för öfrigt äfven uppoffrar sin nattsömn för att sitta utträ-kad och gäspa i soffan af en balsalong.

Och likväl är detta ögonblick ljuft!

Gossens långa ögonhår breda sig mildt öfver de bleka, men dock litet fylliga kinderna . . . en behag-lig värme smyger sig öfver hans späda lemmar . . . Han drager ett långt, djupt andetag och — somnar in.

Tio minuter förgingo såsom en kort sekund i detta lyckliga tillstånd, innan han uppväcktes af några häftiga stötar mot laddörren. De upprepades gång på gång, och han gömde sig dervid ännu djupare ned i höet.

Kunde det vara värdinnan?

Han gissade hit och dit, men var dock icke syn-nerligen rädd: . . . det var tvärtom såsom om en inre känsla hade sagt honom, att det var en vän, som nal-kades.

Han höll sig likväl alldeles stilla, men låg så djupt ned i den med hö till hälften fyllda ladan, att han kunde känna golfvet under sina fötter. Detta försigtighetsmått var dock fullkomligt onödigt, ty han kunde på det häf-tiga flämtandet igenkänna Karo, som vädrat upp hans spår.

Det kloka djuret kruffsade upp höet här och der, men det föll gossen in att icke genast gifva sig tillkänna för att få se, om hunden det oaktadt skulle finna honom. Karo sökte emellertid sin vän till först åt orätt håll, börjande från väggen midt emot den, der gossen låg gömd,

tassande rundt kring ladan och kom så slutligen till rätta stället.

Nej, det var icke snällt att längre bedraga en vän och dertill en beskyddare!

— Karo, är det du? ropade han med låg stämma.

Hunden gjorde femtio kullerbyttor i höet af pur glädje, slickade gossen gång efter annan och rullade sig än på rygg, än på mag, gifvande på allt möjligt sätt sin förtjusning tillkänna.

Sedan dessa glädjeutbrott något saktat sig, lade hunden sig ned bredvid honom och gick öfver, sina hundvanor trogen, från den högsta liflighet till den lojaste sömnaktighet. Karo gäspade, så att de hvita tänderna blänkte i ladans dunkel, och gossen lade sin arm kring hundens hals och drog honom närmare till sig.

Den lurfvige vännen skulle emellertid haft mycket att förtälja, ifall han af försynen begåfvats med förmågan att tala.

Efter att hafva lockats af värdinnans son, hade Karo erhållit qvällsmat i sin matmors kök och inöfvats i konsten att hoppa öfver en käpp, hvilket hade skett med slag och hotelser; derpå hade han lyckats rymma från sin lärmästare och skyndat efter herrskapet Westerborg, som samtidigt begåfvo sig hem. Utanför deras bostad hade han suttit en stund och gläfsat på alla förbigående, under hvilken tid fru Westerborg beledsagat sin man till deras sängkammare, der denne tagit sig en ny styrkedryck efter qvällens strapatser och snart insomnat.

Fru Westerborg begaf sig derefter andra gången ut med isvoschik för att spana efter brodern. Hunden följde henne troget ända till värdinnans gårdsplan, hvarest han sprang fram och tillbaka med nosen tätt till mar-

ken och slutligen försvann bakom den mindre byggnaden.

Fru Westerborg, som hade funnit gårdsplanen lika tom som då hon tidigare lemnade den, återvände bedröfvad till sitt hem, utan en aning om, att hunden spårat upp hennes broder. Skulle hon nu kunnat se de båda vännerna, der de hvilade på tumanhand i sitt enkla nattqvarter, skulle hon känt sig både tröstad och lugnad.

De lågo tätt slutna intill hvarandra, bröst mot bröst. Gossen hade sin arm kring hundens hals, och hundens hufvud hvilade mot gossens axel. Vänskap och ömsesidigt förtroende tycktes herska mellan dem; en varm tillgifvenhet, en ljuf förtrolighet. Taflan var värdig en Hogarths eller en Van Dycks pensel.

Ladudörren, som blifvit till hälften öppen efter hundens inträde, föll skrällande igen, utan att de sofvande stördes deraf. Månen der ute gömde sig bakom skogstopparne och gick småningom ned, de ljusa strimmorna i ladan försvunno och det blef fullkomligt mörkt i det tysta nattherberget.

De båda vännerna hade redan ett par, tre timmar njutit af sömnens vederqvickande ro, då hunden lät höra ett sakta morrande.

Gossen vaknade ögonblickligen och satte sig genast upp hans första tanke var åter värdinnan, men Karo tystnade snart, och han förmodade därför att hunden blott hade drömt.

Han lade sig åter ned i höet, de tunga ögonlockena sänkte sig, men utan att han egentligen inslumrade.

Gossen försjönk i ett slags underlig dvala — ett tillstånd mellan sömn och vaka. Han försökte röra sig, men det var honom omöjligt, hans leder och lemmar

kändes styfva, och dock var han medveten om, hvar han låg och om föremålen omkring sig Han hörde hundens lugna andedrag vid sin sida och visste att ladluckan ännu stod på glänt Medan detta tillstånd fortfor, bemärkte han att ladan småningom ljusnade. Till en början såg han blott ett litet, klart, intensivt sken uppgå i ett af ladans hörn. Det tilltog efterhand, men det liknade hvarken månstrimmorna, som tidigare hade lekt in i ladan, ej heller hade det någon likhet med solens strålar, det var bländhvitt, nästan blåaktigt och så godt som outhärdligt, hvarför han tillslöt sina ögon, men han såg det dock genom ögonlocken.

— „Mitt älskade barn!“ sade en röst tätt bredvid honom.

En känsla af lycksalighet grep honom.

Det var moderns stämma, lika blid, mild och väljudande såsom då hon hade lefvat.

— Mamma, mamma! försökte han svara, men hans strupe kunde ej frambringa ett enda ljud, orden dogo bort i ohörbara hviskningar, ehuru han ansträngde sig till det yttersta för att kunna utsäga dem.

— Var lugn, mitt barn, jag vet hvad du vill svara! talade stämman Du har kallat mig, och jag har återvändt för att säga dig, att du icke mer skall gråta öfver mig jag har det långt bättre nu, men jag hinner ej dröja den dröm, som kallas lifvet, är slut för mig . . . jag har det godt och skönt!

Tårarna droppade ur hans ögon och runno ned öfver hans tinningar, der han låg utsträckt i höet, men han kunde allt fortfarande icke frambringa ett ljud öfver sina läppar.

— Morgonen nalkas, fortfor stämman, du kan sofva här i ro tills det dagas, ty de onda andarne, som hata allt godt och skönt, äro nu kedjade ljusets makter stå på vakt. Frukta ingenting, min gosse! — När du vaknar, gå till Skansen, du vinner der ett hjerta . . . du får snart ett gladare jordiskt hem, än det, du hittills haft . . .

— Mamma, jag kan ej lefva utan dig! ville han svara, men utan framgång.

— Ja, du tror så, mitt barn, men du skall småningom upphöra att sakna mig . . .

— Mamma, aldrig kan jag glömma dig! svarade han, och nu kunde han ändtligen hviska fram orden.

— Jag hinner ej dröja längre, återtog stämman, — farväl min son! Glöm aldrig Gud, blif ej stolt öfver hvad som blott skänkes dig af hans godhet! Trösta de lidande, bistå de förtryckta och var rättvis, rättvis . . .

En hand vidrörde ömt hans panna, och i samma ögonblick aftog äfven ljuskenet. Det drog sig tillbaka till samma hörn af ladan, der det först uppstigit och slocknade plötsligt.

Dvalan var med detsamma öfverstånden, gossen kunde åter röra sig.

Han reste sig upp att sitta och sträckte armarna åt det håll, der ljuskenet hade försvunnit, men der visade sig icke mer en glimt. Mörkret bredde sig allt tätare kring honom, han kunde icke ens urskilja konturerna af hunden, som stilla och lugnt hvilade bredvid honom.

— Var jag vaken eller sofde jag? frågade han sig sjelf, och var det ej mammas röst? — Men var jag då

icke vaken? . . . Ja, jag var vaken, fastän jag ej kunde röra mig eller tala . . .

Han genomgick i tankarna hvad modern hade yttrat.

— Ja, mamma, sade han, jag skall blifva ädel och god . . . du skall få glädje af mig, och när jag blir stor, skall jag bygga ett hem för de fattiga. — Gamla Lena, som varit så snäll mot mig, skall få en nått koja i stället för den gamla badstugan, der hon nu bor. Hon skall få en riktig säng att sofva uti, med fjäderbolster och dynor, i stället för halmen, som hon nu ligger på. — Stackars, gamla Lena, hon är så fattig, men skulle hon veta huru öfvergifven jag nu är, skulle hon dock gifva mig nattqvarter i sin lilla koja och låta mig vara der om dagarna äfven . . .

Han lade händerna i kors och kände sig så lugn och nöjd. Det bländande skenet var borta likasom den älskade modern, men en stråle ljus stannade qvar i hans hjerta. — Karo smög sitt hufvud närmare honom och drog en lång suck af medkänsla för sin vän.

— Ja, Karo, du har varit en trogen vän, sade han, i det han kysste hunden på kufvudet . . . därför håller jag också af dig, min lilla Karo! (Hunden var större än gossen sjelf) . . . Ja, Gud har varit med oss båda, käre Karo! . . .

Karo drog en ny, djup suck, derefter blefvo de båda fullkomligt stilla.

Gossen sof resten af natten tungt och djupt, utan fruktan och utan drömmar.

VI.

Timme efter timme framskred.

Dagsljuset började redan falla klart in genom ladans springor, men gossen fortfor allt ännu att sofva sin lugna sömn, ehuru väderleken mot morgonen hade blifvit kallare, hvilket dock icke förorsakade honom något obehag, ty han hade bäddat sig väl in i höet, och hunden, som allt fortfarande låg tätt intill honom, meddelade honom en god del af sin under den långhåriga pelsen pulserande lifsvärme.

Hunden tycktes dock icke mer hafva något behof af sömn . . . han öppnade sina ögon och tillslöt dem åter, då han märkte att gossens ännu vöro tillslutna. Karo tycktes vilja sofva blott för sällskaps skull, men betraktade gossen derunder med blickar, som tydligt menade: Nå, men vaknar du inte redan? Det är hög tid!

Det lifliga minspelet hos hunden åtföljdes slutligen af ett kraffsande tag med tassen mot gossens axel, men detta sätt att väcka vännen, som allt ännu befann sig i drömmarnas verld, tycktes fruktlöst.

— Mamma, jag är så trött, så trött, vi ha' ju lof i dag! mumlade gossen otydligt.

Det var som om hunden begripit, att Hjalmar trodde sig vara hos sin moder, ty den lade sitt hufvud förtroligt och smeksamt på gossens arm och granskade honom med milda, sorgsna blickar.

Efter några sekunders förlopp följde ett nytt, kraftsande tag, denna gång mot gossens bröst, men äfven detta blef utan vidare resultat än några andra, oklart uttalade ord.

— Genast, mamma! . . . jag stiger genast upp! Mamma, det är så skönt!

Men på dessa i sömnen frammulade ord följde icke det förr så vanliga: „Min älskling, man får ej så slösa bort sin dag“ eller: „Mitt barn, du måste ännu läsa öfver din lexa“, ej heller var det gamla Lenas vänliga: „Stig upp, kultaseni!“

Måhända var det till följd af denna tystnad, som sömnruset småningom lemnade gossen. Hans andetag blefvo mindre djupa och mindre hörbara, ett uttryck af sorg och lidande bredde sig öfver de veka, barnsliga dragen, ögonbrynen drogos tillsammans och en liten fåra liksom af inre smärta lade sig mellan dem.

— Mamma, jag har drömt att du var död, sade han nu helt tydligt, ehuru med slutna ögon . . . Så förfärligt! Jag hörde kyrkklockorna ringa . . . Gud ske lof! . . . Det var bara en dröm! . . .

I detta ögonblick hördes också verkligen en aflägsen klang af klockorna i Åbo domkyrka, högtidliga, milda, allvarliga, såsom en morgonpsalm till den högste Herrens lof.

Hunden rusade upp och sprang med ett högt skall mot laddörren, som dervid gick ännu mera till, hvarför djuret började stämma upp ett ömkligt, pipande tjut,

hvilket allt hade till påföljd, att gossen slog upp sina ögon, i det han förvirrad blickade omkring sig. I ett nu redde det sig i hans hufvud, och föregående qväl- lens tilldragelser passerade revy för hans inre syn. — Men nattens uppenbarelse . . . var den bara en dröm? . . .

Ja, den kunde hafva varit det, men det var ingen dröm, att hans moder var död . . . hon var verkligen borta för alltid!

Stackars mamma, hvad det måste vara kallt der under jorden, tänkte han. Men själen är hos Gud . . . aldrig vill jag riktigt förstå det . . . hon känner ingenting af, att det är kallt och mörkt i grafven och att det ligger så mycket mull på kistan . . .

— Min Gud, mätte jag har försöfvit mig? sade han högt, då han uppfångade ljudet af domkyrkoklockorna. — Klockan måste vara tio, ty det ringer ju till gudstjenst . . . Skall jag ännu hinna till Skansen? . . . Om det också var bara en dröm, så hvar den dock från Gud, och Han bedrager ingen. Jag hörde ju alldeles klart och tydligt hennes röst . . .

— Vänta litet, Karo, jag skall strax öppna luckan åt dig!

Han trefvade sig upp ur det mjuka höet och begynte med mycken omsorg putsa om sina kläder, som allt ännu hade en anstrykning af finhet och ordentlighet, oaktadt de här och der framstickande höstråna jemte frön, vissnade blad och annat från ladan.

Den hvita, stärkta halskragen, framtill hopfogad med ett litet silfverspänne, som modern gifvit honom till julgåfva, var ännu ren och utan minsta skrynka, men sorgfloret kring hans venstra arm var jemmerligt

tilltygadt . . . såväl svågern som värdinnan hade hvar i sin tur bemödat sig om att sönderslita det.

Vid tanken derpå uppstego tårarna i hans ögon . . . Hvad hade då det stackars sorgmärket gjort för ondt? Alltid hade han vårdat sig om att bibehålla sina kläder hela och ordentliga, och det utgjorde hans största barnsliga stolthet att aldrig hafva en fläck eller ett rifvet hål på sina små klädesplagg. För osnygghet bar han afsky . . . och hvar skulle han nu erhålla vatten att två ansigtet och händerna? Skulle han gå ut ur ladan och tvätta sig med snö . . . Men nej, det var icke tid dermed nu, han måste skynda sig, ehuru det var obehagligt att be- gifva sig af utan den vanliga morgontvagningen.

Han tog upp ur sin rockficka en liten borste med ofvanpå befintlig spegel, denna äfven en julgåfva af den kära, bortgångna, som gerna velat uppoffra allt för att göra sin lille gosse någon glädje. I denna spegel gran- skade han sig uppmärksamt för att se, om ansigtet skulle vara rent . . . ja, lyckligtvis var det alldeles rent, ehuru blekt och sorgset. Tårarna, som fuktat hans kinder da- gen förut, hade icke efterlemnats något spår; men i hans glänsande, bruna hår framstucko lemningar efter höet. — Han strök med flata handen öfver hufvudet, hvar- efter han noggrant borstade derifrån hvart enda litet dammkorn.

Under det han gjorde denna snabba morgontoilett, fortfor Karo att ursinnigt söka spränga dörren med hela styrkan af sin lurfviga lekamen, men tvärsenot hundens alla beräkningar, tillslöt sig luckan allt tätare.

— Vänta då ett ögonblick, Karo, upprepade han, jag kommer strax!

I detsamma erinrade han sig det värsta af allt: Han var utan mössa och äfven utan alla resurcer att i en hast förskaffa sig en sådan, ty värdinnan hade utan tvifvel hos sig nycklarna till den mindre byggningen, och icke heller vågade han begifva sig till systemen. Att först gå till staden skulle dessutom taga lång tid . . . Han hade ju tydligt under natten hört sin moder säga: „När du vaknar, gå till Skansen!“ . . . Men var det allt blott en dröm och en tom inbillning, så fanns dock den djupt saknade modern der, och der hon fanns, fanns äfven allt, hvad han på jorden höll kärast.

Han skyndade sig att öppna ladluckan, vid hvilken Karo väsnades värre än en tordyfvel. Hunden ömsom tjöt, ömsom skällde och skuffade derunder med fram-tassarna dörren allt tätare till.

— Ja, se, nu har du just ställt väl till Karo, nu är det osäkert, om vi ens slippa ut, sade han, i det han försökte draga upp luckan.

Hans hjerta slog af ångest . . . det vore förfärligt, om han blefve instängd! Icke nog med att han skulle utsätta sig för värdinnans och hennes sons elakheter, han skulle äfven blifva hindrad att gå till kyrkogården, såsom den kära stämman uppmanat honom under nattens vision.

Det var en krånglig dörr, svår att igenläsas, då man ville hafva den slutet, och lika svår att öppnas, sedan den äntligen rätt gått till.

Karo följde ifrigt och med intresserade ögon hans bemödanden. Slutligen flög luckan upp, hvarvid gossen sjelf tumlade tillbaka i höet.

Hunden var med ett enda språng ute i det fria, och gossen såg honom med flaxande öron hasta

hemåt . . . helt säkert för att erhålla sin morgonmältid.

Hjalmar Perlgren följde omedelbart derpå hundens exempel, i det han steg ut ur ladan och drog luckan varsamt till efter sig.

Hvad det var för en vacker påskmorgon, och hvad himlen var ren och klar! Marssolen skimrade gladt öfver skogstopparna och kastade vänliga strålar öfver hela trakten. Domkyrkoklockorna hördes allt ännu tona, men gossen önskade af hjertat att de skulle tystna . . . deras vemodiga klang påminte honom utan skonsamhet om den föregående dagens förmiddag, då moderns begrafning egt rum, och om det ögonblick, då de första skoflarna mull nedföllu på hennes likkista och presten högtidligt sade:

„Af jord är du kommen och till jord skall du åter varda, Herren din Frälsare skall dig uppväcka på den yttersta dagen.“

— Att hon en gång skulle dö, det visste jag nog, tänkte han, der han tog vägen bakom lilla byggningen och gick tvärs öfver ett potatisland, hvilket skiljde honom från stora vägen, men jag trodde alltid att hon skulle dö först då. när jag blifvit stor . . . riktigt, riktigt gammal . . . jag tänkte mig då vara så gammal, att jag icke skulle lefva lång tid efter henne . . . men hon har det ju bra nu, om jag bara kunde tro det riktigt . . . alltid skall jag komma ihåg det der . . . grafven och den trånga kistan! —

Han hoppade öfver diket, som låg mellan potatislandet och landsvägen, derefter klef han med största försigtighet öfver gårdsgården för att icke skada sina kläder. Sorgfloret kring hans arm ville det oaktadt haka

sig fast vid en gårdsgårdsstör, men han lösgjorde det omsorgsfullt.

— Viola skulle nog sy så nått ihop det, tänkte han. — Stackars Viola, hon är ingen elak syster, hon skulle nog taga hand om mig, jag skulle få gå i skola, och hon skulle vara såsom min andra mamma, om bara en sak vore annorlunda . . . Det är en ond ande, som plågar honom, säger gamla Lena . . . jag får ej vara ledsen på honom . . . litet har jag också felat mot honom . . . hvarför skulle jag rätta honom, när han förblandade Erik och Johan Puke . . . det kom så hastigt från min mun . . . han tänker att jag är så egenkär, att jag tror mig veta allting bättre än han . . .

Han var ute på allmänna landsvägen.

Här och der syntes en ensam fotgångare från de närbelägna torpen, söndagsklädd och med psalmbok i handen begifva sig till domkyrkan.

Han ilade skyndsamt framåt utan att kasta en blick på dem. En och annan vände sig om och betraktade honom med förundran. Det skulle icke förefallit dem ovanligt att se ett allmogebarn ströfva omkring utan mössa och utan öfverrock, men gossen syntes dem tillhöra en högre samhällsklass. Hans händer voro hvita och spensliga, fötterna små och välformade; i hela hans hållning och gång låg någonting fint, någonting af ett väluppfostradt barn, ehuru han oroligt brådiskande hastade framåt.

Han skyndade sig för brinnkära lifvet.

Torphybblen och betesmarker på båda sidorna om vägen gledo förbi honom, telegrafstolparne surrade dåft och entonigt, likt bruset från något aflägst vattenfall, men utan att han gaf sig tid att reflektera deröfver.

Han snafvade öfver en tallträdsqvist, som låg tvärs öfver vägen, men reste sig åter upp och började anstränga sig till det yttersta för att så fort som möjligt uppnå målet för sin färd, tills hans lilla ansigte blef gredelinrödt och svett dropparna runno ned öfver panna och tinningar.

En gammal qvinna åtföljd af en ung flicka mötte honom.

— Hvems barn kan det vara, som springer så der utan öfverkläder? frågade den äldre qvinnan sin följeslagerska.

— Tänkte just säga er, mor, att jag vet, hvem den der gossen är, stackars liten! svarade flickan. Lembergs Ida tjenar hos hans syster, som är gift med fiskalen och bor vid ryska kyrkogatan. Det skall vara en elak svåger, den fiskalen . . . gossens mor dog för en vecka sedan . . . pojken lär vara källrig af bara sorg . . . nej, men, se då litet, mor, huru han springer! Det står aldrig rätt till med barnet.

— Barn glömma nog snart sina sorger, svarade den äldre qvinnan, annat är det med oss gamla . . . Men om gossen har en syster, så borde hon väl taga vård om honom och icke låta honom löpa så der utan tillsyn.

— Ja, hvad skall den stackars frun göra, svarade flickan, när brodern inte ens får komma i deras kök och tala med henne.

— Skall det vara en herreman, det, som hatar ett oskyldigt barn! sade gumman.

— Aj, se då, mor, han stupar bestämdt . . . se, huru fötterna gå i kors och tvärs! Han skall väl nu till moderns graf, tänker jag . . . den stackarn skall icke

ha' ätit någonting på flere dagar, berättade Ida i går, när jag stack mig in till henne i deras mangelbod . . .

De båda kvinnorna fortsatte åter vägen åt staden.

Icke länge derefter anlände vår berättelses hufvudperson till det utsatta målet.

Han saktade sina steg och gick framåt vägkanten till venster, der kyrkogårdstakettet redan vidtog. Der innanför, hvilken mängd af gråa, svarta och hvita grafvårdar! Morgonsolens strålar speglade sig i metallplåtarna af de svarta jernkorsen, och silfverpopplar, lönnar, aspar jemte andra träd voro beklädda med vit rimfrost . . . Hvarje kors och hvarje träd antog i gossens fantasi likheten af en mumia eller en vålnad — ett något, som var till för att stelt och högtidligt påminna om den person, som hvilade derunder.

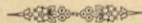
Han blickade öfver stenstakettet in på kyrkogården, men kunde icke upptäcka der någon lefvande varelse. Men då han hade trädt in genom gallerporten och trött gick upp längsmed stora gången, tyckte han sig höra hviskningar.

Han stannade lyssnande och gick så åter några steg framåt.

— Hi, hi, hi, hi, hi! skrattade en välbekant stämman helt nära honom. Tvenne hufvuden höjdes upp bakom närmaste grafvård, det var värdinnans och hennes sons.

— Hi, hi, hi, hi, hi, hi! Ser du då inte Pelle, att det är assessorskans son? Hi, hi, hi, hi!

— Voj jestandes, mor, hvad ska' vi nu göra! —

VII.

„Le bleu sort de la brume et le mieux sort du pire.“

Victor Hugo.

Hiskal Westerborg vaknade påskmorgonen med stark hufvudvärk och häftiga s. k. „assessorer“ öfver föregående qvällens drama, uti hvilket han sjelf, såsom han nu först, ehuru för sent insåg, dock hade låtit förläda sig till att utföra den farligaste rollen.

De skrupler, hvilka mest ansatte honom, utgjordes likväl icke af några synnerliga sjelfförebärrelser öfver hans vilda och råa beteende mot hans hustrus broder, men hvad som långt mer oroade honom, var det, att han i sin häftighet och sitt hat till gossen möjligen hade förpassat den senare till . . . evigheten!

Men, om så var förhållandet, så hade ingen större skuld dertill, än den leda maran, fru Söderborg . . . denna illistiga qvinna, hvars naglar han ännu tyckte sig känna i sin nacke . . . den infamaste bland alla infama, han någonsin kommit i beröring med, oakadt han i tolf års tid, å tjenstens vägnar, nästan dagligen haft att göra med idel skälmar och skurkar.

Men hon, som uttänkt dådet, skulle i alla händelser gå fri, medan *han* det stackars verktyget i hennes illvilliga hand, skulle komma att stå till ansvars för att hafva föröfvat en grym och omenskelig gerning. *Han*, fiskal Westerdorg, en rättvisans man, om också litet begifven på starka drycker . . . Hvad skulle världen säga? . . . Huru skulle domen öfver honom komma att lyda? . . . Hvilka urskuldande omständigheter skulle man komma att taga i betraktande?

Den stackars fiskalen marterades såsom en abborre vid slukandet af en metkrok. Han vred sina händer af ångest, han ref sig i håret, . . . ja, det gick så långt att han gret vid tanken på, hvad närmaste framtid skulle medföra: mensklighetens och lagens stränga dom, hvilken icke kunde uteblifva, och dertill ännu såväl tienstens som frihetens förlust . . .

— Om han är död, resonnerade han inom sig, så återstår intet annat för mig, än att följa svärfars exempel och skicka mig en kula genom tinningen . . . Men, huru han skulle få mod att göra det, insåg han ännu icke . . . Måhända skulle kuraget komma med en flaska champagne, eller i brist derpå — en flaska öl med tillsats af godt bränvin?

Bedröflig, bedröflig var fiskalens belägenhet!

När slaget, det fasaväckande, skulle drabba honom, och poliserne, de lurkarne, som han sjelf kommenderat, skulle komma att belägga honom med bojor och afhemta honom till häktet, skulle styrkedrycken stå i beredskap på bordet och bredvid den en revolver . . . fiskalen skulle den dagen säga farväl för alltid åt denna intressanta värld . . .

Men denna utväg att slippa ur rättvisans händer ville ändå icke rätt lugna honom. Svettdropparna rullade ned för hans panna och in i vecken af hans skjortbröst, der de bildade små, fuktiga ingröpen.

Fiskalens lugn var stördt, han var blefven en olycklig man . . . en man, som var för feg att begifva sig å väg och se sin olycka midt i ansigtet.

Och Viola? Jo, Viola, hon var borta, hon, hon var då en riktig rännerska! . . . Hvar i alla tider kunde hon nu åter vara?

Fiskalen ringde på en elektrisk klocka, som ledde ut till köket.

Kort derpå gled en tjensteflicka in genom hans kamardörr.

— Godmorgon, fiskalen! helsade hon.

Fiskalen behagade icke besvara denna enkla höflighetsbetygelse, utan frågade snäsigt: Hvar är din fru, Ida?

Flickan fick en förvånad uppsyn.

— Nej, så märkvärdigt! svarade hon, Fiskalen vet då alls ingenting, fastän hela huset varit i rörelse alltsedan klockan sju? . . .

— Snälla, goda, beskedliga Ida, säg för Guds barmhertighets skull . . . att . . . att . . . ingen olycka har inträffat . . . se på mig huru blek jag är, jag dör af oro . . . mina händer skaka . . . aj, aj, Ida, tag inte lifvet af mig . . . jag dör nog eljes också . . . jo, jo, snart, snart är det slut med mig!

Flickan begrep sannerligen icke hvad hon i detta ögonblick skulle tänka om sin husbonde — hade han blifvit rubbad, eller kunde han hafva sig i hatten, och det nu redan så tidigt på påskförmiddagen? Men fiskalens ömkliga mine föreföll henne på samma gång till

den grad komisk, att hon icke kunde beherska sig, utan brast ut i ett ohejdadt skratt.

— Upp med munnen! Jag vill veta hvad som har händt! röt fiskalen plötsligt, retad af hennes skrattlystnad.

De befällande orden åstadkommo en förträfflig verkan. Flickan, som till naturen var klenmodig och nervös, drog sig ängsligt tillbaka, i det hon ödmjukt bad sin husbonde om förlåtelse.

— Vet fiskalen då inte, att fiskalskans mammas kusin har varit här hela morgonen? frågade hon.

— Baron Winterstjerna! utbrast fiskalen förvånad. Han visste ingenting derom, han hade sofvit ända till klockan half tio.

— Just så, svarade flickan, och Baronen ville träffa fiskalskan så tidigt, därför, att han i dag ännu skall resa hem . . . Han kom redan i går till staden och hade på flere ställen frågat, hvar assessorskan Perlgren bodde, tills han råkade träffa Söderborgskans pojke, den otäckingen, som hade sagt, att assessorskan var död och att fiskalskan var rest till Frankrike oah allt möjligt annat osant.

— Så-å, äpplet faller icke långt från trädet! . . . Ljuger sonen så der oförsämndt, så gör väl modern icke heller bättre . . . men när i alla tider har då Baronen återvändt från Italien? Han har för sin klena helsa vistats der flere år.

— Ja, se det kan jag då inte säga, men fin är han och god och vänlig ser han ut . . . Jag tror han talade om, att han har pappersbruk i Tavastland och att han har en egendom i P. socken.

— Det har allt sin riktighet. — Men hör nu på Ida, talade de ingenting om mig? forskade fiskalen oroligt.

— Inte just, bara litet, svarade flickan förlägen . . . någonting ledsamt skall ha' händt, der hos assessorskans i går om qvällen . . . fiskalen lär ha' . . . ha' kastat lilla Hjalmar nedför trappan och fiskalskan hade gått och ropat på honom, der på Söderborgskans gård, men han hade inte svarat . . . ingen hade synts till. Nu vet fiskalskan inte hvar han är, därför var hon så orolig att hon talade om det för Baronen . . . Fiskalskan har inte sofvit på hela natten, och i går om afton var hon sent ute och sökte sin broder.

— Gud hjelpe mig olycklige! jemrade fiskalen sig . . . hvassa stenar . . . så litet snö . . . hon har kanske icke bemärkt det stället . . . Men hvar i alla tider kan hon nu åter vara?

— Jo, nu hafva de rest ut tillsammans, Baron och fiskalskan, för att söka upp Hjalmar.

— Gud låte dem lyckas! qved fiskalen.

Fiskalen stackare har säkert ångrat sin hårdhjärtighet, tänkte flickan. Han lär ändå inte vara så elak som det ibland ser ut! —

— Ja, du kan gå nu! afspisade fiskalen henne.

Flickan försvann genom dörröppningen, och herr stadsfiskalen i Åbo blef åter ensam.

— Jag var en åsna, som lät den der qvinnan purra i mig sina osanningar, talade fiskalen i distraktion helt högt. — Jag inser nu tydligt, att åtminstone hälften af hennes beskyllningar mot pojken måtte varit idel lögner . . . minsann, tror jag icke att hon sjelf slog sönder sitt fönster! Om jag påminner mig rätt, hörde jag ju också klingandet af glas. Det kunde ju omöjligt hafva åstadkommits af storm eller blåst, vädret var ju alldeles lugnt. — Voj, jag, min stackare! . . . Det arma bar-

net! Sant är, att jag ej kunnat fördraga honom, men hans mördare hade jag dock ej velat blifva! — Fiskalens samvete började nu ändtligen vakna.

Länge vandrade han fram och tillbaka i sitt rum, på samma sätt som många af de olyckliga, hvilka han i tiden i lagens namn inlåst uti Åbo stadshäkte.

Hans kammarpendyl utvisade, att klockan redan närmade sig elfva.

— Nej, nu härdar jag ej mera ut, sade han . . . finnes intet annat medel, att skingra mina afgrundslika kval, så tager jag mig „en knäppare“, och det nu genast. Jag var sannerligen dum, som icke gjorde det förut.

Och så gick han fram till sitt skåp, der han förvarade spirituösa varor, och brygde sig en styrkedryck sammansatt af cognak och punsch, som till kraft och verkan hade kunnat förderfva en häst, men som på honom blott verkade såsom ett ypperligt sömnmedel.

Efter en quart timmes förlopp låg han utsträckt på sitt kammargolf i djup sömn.

* * *

När fiskalen slog upp sina ögon, dansade stolar, bord och andra möbler rundtom honom i rummet. Det var en säregen kadrilj, de togo tillsammans, under det golfvet, på hvilket han låg, hvälfde sig i vågor.

Fy, så otäckt det var! Han var icke rätt säker på, om han icke befann sig ombord på en ångbåt och ute på något världshaf i full storm. Han vågade icke höja hufvudet, icke resa på stg, ty då blef dansen omkrig honom ännu outhärdligare . . . den förorsakade honom qväljningar.

Bäst var att ligga stilla — alldeles orörlig, i förväntan på att de omgifvande föremål skulle behaga återvinna sitt sedesamma lugn.

Men fiskalen började känna en stickande smärta någonstädes i venstra sidan af bröstet, denna åkomma förflyttade sig omedelbar derpå till hans hufvud och så efterhand till nacken . . . den sjuka nacken . . . det gjorde otroligt ondt, vare sig att det sedan var nervstygn, migrän, reumatism eller annat dylikt; men i alla fall medförde stygnet den fördelen, att det något litet redde hans hufvud . . . kadriljen i rummet afstannade och han igenkände sin egen kammare med dertill hörande möbler och annan lösegendom.

I salongen, som låg bredvid hans rum, samspråkade man högt.

Fiskalen undrade i tysthet hvad för fremmande der kunde vara, ty i Åbo var det i allmänhet icke brukligt att göra visiter på de större högtidsdagarna.

Plötsligt erinrade han sig Baron Winterstjernas besök, som tjensteflickan Ida en timme tidigare hade omtalat. Han började lyssna.

— Det var en hiskelig megära till qvinna, yttrade en behaglig, manlig stämma, jag tillsade henne allvarligt, att icke vidare befatta sig med Hjalmar, . . . till svar derpå öfverröste hon mig med de mest banala oqvädingsord.

— Gud välsigne er, onkel! hörde fiskalen sin hustru gifva till svar, . . . Jag undrar huru det nu skulle stå till med Hjalmar, ifall onkel icke hade tagit honom i sitt beskydd. Mammans förra värdinna skall vara känd för sitt vilda och häftiga lynne . . . Gud vare lofvad, vi anlände till Skansen i rättan tid!

Fiskalens stygn var med ens försvunnet, han steg upp och öppnade försigtigt sin kammardörr på glänt.

En öfverraskande tafla mötte honom.

En äldre herreman af ädelt utseende, med snöhvitt hår, satt tillbakalutad i en fätölj, och bredvid honom stod Hjalmar Perlgren med armen förtroligt kring hans hals. Gossen såg på en gång lidande och lycklig ut, hans utseende var något medtaget och kinderna blekare än vanligt, men en strålande glans skimrade i hans med svarta ögonhår beskuggade ögon.

Ett stycke ifrån dem satt Viola Westerborg. Hon tycktes föga oroas sig öfver att brodern för tillfället befann sig i sin fiendtligt stämde svägers hus.

— Den bortskämde poiken, han lefver då alltså ännu, till lycka dock för mig! mumlade fiskalen jag hade så när redan fattat medlidande med honom . . . Må han draga åstad, dit pepparn växer! . . .

— Hon påstod att Hjalmar benämnt henne hexa, sade den gamla herrn leende, efter allt utseende kunde man också icke gerna taga henne för någonting annat, hon kan tacka sin blida stjärna, att hennes lefnadslopp framskrider under ett mindre vidskepligt århundrade, än de föregående.

— Men huru har hon kunnat få veta det? undrade gossen. Jag har blott en enda gång sagt det, men icke åt Pelle Söderborg utan åt Alfred Ramstedt, en af gossarne i vår skola. Han visade mig en bok, der det fanns en bild, som alldeles liknade henne, då sade jag, att det var vår värdinnas porträtt och att hon ser ut såsom en hexa.

— Kanske har du dermed förvärfvat dig en erfarenhet för hela lifvet, min gosse. Man gör städse bäst

uti att icke fälla något omdöme öfver andras utseenden, allraminst, då man i det afseendet icke har att förkunna någonting tillfredsställande.

— Jag önskade icke, att hon skulle få höra om det, svarade gossen.

— Det vill jag också tro, min vän . . . Men så märkvärdigt, att du nu står här bredvid mig! I dag på morgonen visste jag ännu icke, att du lefde . . . det var unge Pelle Söderborg, jag hade att tacka för underrättelsen om din död.

Hjalmar Perlgren kysste sin onkel ömt på hufvudet.

— Onkel har mammas hår, hennes ögon och hennes mun, sade han. —

Och mammas varma, goda hjerta, bifogade system.

— Så den pojken vet ställa sig in! . . . Ja, jag skulle gifva honom en god „sitt upp“, jag, om han skulle våga luta sig så der mot mig, tänkte fiskalen, lurande bakom dörren.

— Det bedröfvar mig djupt, sade Baron Winterstjerna, att de tvenne bref, jag skref från Italien till er moder, genast efter er fars död, icke uppnådde sin bestämmelseort. Jag tillbjöd deruti er alla tre ett hem hos mig på Nikkilä, men då intet svar anlände, antog jag att er moder möjligen hade flyttat till någon annan ort . . . Aurore var icke endast min kusin, hon var min käraste barndomslekkamrat, min ungdoms väninna.

— Nej, hör man på, tänkte åter fiskalen, när allt går omkring, så var svärmor min i all sin uselhet och fattigdom på väg att komma sig till bättre dagar . . . och Viola naturligtvis då med . . . hade jag vetat det, så skulle jag ha' uppvaktat gumman tre gånger i veckan . . .

Fru Westerborg suckade djupt.

— Viola, hon har då alltid godt om suckar och pustar, hon! mumlade fiskalen.

— Men enligt hvad vi hoppas, har hon det dock bäst, der hon nu är, talade åter Baronen . . . Här nere kan man aldrig blifva säker för sjukdom, olyckor och lidanden af allehanda slag.

— Utan tvifvel är det så, svarade fru Westerborg.

— Hjalmar, den odågan, skall väl nu blifva adoptivson och allt annat härligt ännu till, fortfor fiskalen att tänka . . . se, den pojken har då tur! Jag skulle dock gerna vilja underrätta min hustrus höge herr onkel om pojkens otaliga meriter.

— Märkvärdigt, att Otto allt ännu sofver, yttrade fru Westerborg efter en stunds tystnad.

— Viola, väck honom icke, innan vi rest, bad brodern, han är så ledsen på mig.

— Nej, så barnslig han är, den gossen, sade onkeln och drog honom ned på sitt knä. — Var lugn, käre Hjalmar, din svåger skall visst icke finna sig föranlåten att förolämpa *min* son, den blifvande egaren till Nikkilä med underlydande skogar, åkrar och fiskvatten, förutom tio hemman m. m. . . och värdinnan, som ville jaga dig ut från kyrkogården, skall icke våga göra det en gång till.

Fiskalens kammardörr drogs häftigt till.

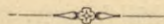
En timme senare följde fru Westerborg onkeln och brodern ut till gatan, der den förres ekipage med tvenne ståtliga bruna hästar och livréklädd kusk afbidade sin herres ankomst.

Fiskalen stod vid sitt fönster med snopen mine och rynkade ögonbryn.

Han såg den lilla svågern linda sina armar kring systemns hals och kyssa henne innerligt. Han såg sin hustru rörd torka sina ögon . . . Han såg baronen buga sig aktningsfullt för henne . . . såg ekipaget ila bort, såg „Viola, det sjäpet“, såsom han i tankarna benämnde henne, skynda fram till närmaste gathörn, stiga upp på en sten och blicka efter de bortresande med förgråtna ögon.

Han såg svågern vända sig om och vinka ett sista farväl med mössan, hvarefter ekipaget försvann ur hans synkrets.

Fiskalen drog ett lättadens andedrag.

VIII.

edan ofvan berättade händelser hade tjugu år förflutit.

Öfver hufvudstaden Helsingfors strålade Septembersolen i sin fulla glans och luften var ännu sommarlikt mild och varm, men några bortseglande mörka molntappar och de svarta byggnadstaken, som glänste våta efter nyssfallet regn, utvisade, att väderleken redan antagit sin om hösten så vanliga ostadighet.

Utanför societetshuset rörde sig, såsom vanligt, folk af alla slags samhällsklasser, under det att små och stora ångbåtar i den der nedanför befintliga södra hamnen med gällt pipande ljud och flitigt arbetande maskiner banade sig väg genom de sjögröna hafsbölgjorna.

I esplanaden spelade Krasnojarski regementets musikkår Ouverturen till en opera af Rossini, och i ryska kyrkan ringde man högtidligt till gudstjenst

Vid södra quain syntes dock trafiken redan något litet afstannad. Fisksäljare och köpare hade för det mesta gjort upp sina affärer för dagen, och månglerskorna hade dragit sig tillbaka under sina tält för att söka skygd mot middagssolen. Endast här och der visade sig enstaka vandrare af den icke bemedlade klassen, någon trashank med rödbrunt anlete och lättjefulla,

sömniga miner, en och annan handelsexpedit, ilande skyndsamt framåt, eller någon afskedad officer i urblekt chinnell, njutande af hvad lifvet kan bjuda äfven den penningelöse, nemligen sol, luft och vackert väder

Långsmed strandtrottoiren, i närheten af den plats, der saluhallarne i den dag, som är, höja sin jernstomme, vandrade en yngre man i sällskap med en gammal qvinna, den senare iklädd en trasig, snusbrun kofta, ur hvilken svarta bomullstappar trängde sig ut, liksom om de känd en viss längtan att smekas af solsken och milda höstvindar.

Mannen, som kunde innehafva en ålder af vidpass trettiotvå år, bar snygga matroskläder och hade för öfrigt en viss, yttre anstrykning af de i vår tid kringspridande försäljarene af frälsnings-arméns religiösa skrifter.

— Mor, yttrade mannen till sin åldriga följeslagerska, det här som ni nu ser framför er är salutorget . . . Ni har ju varit så liten tid i Helsingfors, att ni knappast känner en enda gata.

Den gamla nickade jakande.

— Det gör mig ledsen, mor, att ni slitit så mycket ondt under vägen från Åbo hit; men se, det var nog allt Guds hand, som styrde det så, att jag råkade se er, och det just då vi landade med „abborren“ i norra hamnen.

— Ja, jestandes, Pelle, så en har slitit ondt, svarade modern, tryckande försigtigt intill sig ett föremål, som hon tycktes dölja under koftan. Jestandes, så de äro högfärdiga hitåt på landsbygden . . . just som en inte skulle varit så god i tiden som de! „Tiggarkä-

ringen“ sade de bara, och så: „hon dricker, hon dricker, hon behöfver ingen mat, hon dricker“

— Mätte vår Frälsare bevara er för den synden mor, den gör en mer olycklig, än allt annat. Ni kommer väl ihåg Fiskalen i Åbo, den stackarn, och huru det gick med honom? . . . Lycka för den unga frun, som slapp bort från hela eländet! . . . Eljes säges det nog snart så der om sådana arma menniskor som ni . . .

— Har sett bättre dagar! brummade modern.

— Ja, det har ni, men ser ni mor, Gud tål inte högfärd och skryt, och kommer ni ihåg hur' stor ni var på er, tills er gård brann upp och er syn blef så svag den nu är . . . jo, jo, mor, ni har också mycket på ert samvete! Och hvad skulle det väl blifvit af en sådan som jag var, om icke Herren i sin nåd fört mig till Wisby? . . .

— Det skrymtarepaket!

— Mor, ni skulle hört en sådan predikan som pastor Jensens midsommardagen i methodistkyrkan! åh, huru smutsig och skamsen jag kände mig, full af synd, träck och dy! Jag låg med ansigtet mot kyrkgolfvet . . . Åh, så jag blygdes för Gud och för alla menniskor! Men när pastorn sade: „Fins här någon, som känner en verklig ånger öfver sina synder, så skall han icke förtvifla, jag säger att han har förlåtelse genom Jesu blod . . . då, mor, klack det i mig af glädje, så hjertat mitt ville brista, jag usle syndare var rengjord i Jesu blod, jag . . .

Ett blänkande föremål slant i detsamma ned under moderns kofta, men hon uppfångade det i flykten, det var en butelj.

— Mor, hvad har ni i den der buteljen? Låt mig se!

— Jestandes Pelle, pojken min, inte annat än litet svagdricka, bara litet svagdricka . . .

— Mor, jag ser på edra ögon, att det icke är sant . . . Skulle ni verkligen ha lagt dryckenskapslasten till all er öfriga syndaskuld? Se så, mor, låt mig nu få se!

Qvinnan, i hvilken läsaren redan igenkänt fru Söderborg, hukade sig framåt, döljande åter buteljen, men sonen ryckte den ur hennes hand, undersökte innehålllet och slungade flaskan långt ut i sjön.

— Pelle, hvad har du gjort! Hon ville skynda efter, men sonen höll henne fatt med sina kraftiga armar.

— Ser ni, mor, jag har bara lydt Herrens vilja . . . Det der är en usel tröst; ni måste vänja er ifrån den.

Tiggerskan, den forna gårdsvärdinnan, svarade denna gång intet ord, hon skuggade blott med handen öfver pannan och bligade med röda, rinnande ögon utåt sjön.

Vinden låg åt land och vågorna välte sakta mot stranden. Hon tyckte sig längre bort varsna ett blänkande föremål.

— Jag märker, mor, att jag icke skulle kunna gifva er några slantar, äfven om jag hade godt om sådana, sade Pelle Söderborg . . . Mor, mor, det gör mitt hjerta så ondt, att ni skall vara en så förhärdad synderska!

— Winden ligger åt landbacken, mumlade modern, hvars tankar voro upptagna af buteljen; men hon tycktes dock ha undergått en liten förändring till det bättre, motgången hade gjort henne spakare, hon var icke mer vild och våldsam som förut.

— Kika nu icke mer efter den tingesten, mor! sade Söderborg, förande henne med sig till en bänk, som stod utanför ett af månglerskornas tält. — Jag vill nu tala med er om allvarsamma saker . . . Jag skall hyra in er hos ett hederligt folk, som bor der borta på Skatudden. Han pekade ditåt. Ni skall icke mer behöfva gå kring verlden och tigga. Nästa lördag reser jag åter med „abborren“ till Gottland . . . Herren gifve, att ni kunde följa med! Der finnas troende vänner, som kunde väcka er till syndaånger.

Modern stirrade fortfarande utåt sjön.

— Men hvarifrån får du penningar, Pelle? frågade hon. De taga mig icke utan förskott, och din lön, den är icke stor nog åt dig sjelf.

— Herren skall hjälpa mig, svarade sonen, tagande af sig hatten.

Hans röda hår glimmade likt guld i solskenet och i hans ljusblå ögon låg någonting rent och upphöjdt, oaktadt de tidigt ingröpta fårorna i hans anlete, som vittnade om en förgången sedeslös lefnad.

— Kan ni se det der hvita huset med de förgyllda bokstäfverna? frågade han, i det han pekade på stadens societetshus.

— Nog finns der många hvita hus, men inte ser jag några bokstäfver, svarade modern buttert, i det hon för ett ögonblick vände anletet åt staden för att genast derpå åter blicka efter buteljen, som allt ännu syntes bland vågorna och tycktes närma sig land.

— Alltnog, mor, återtog sonen, det är stadens „societé“, ni vet ju hvad „societé“ är, ni var ju sjelf öfverpiga på „societén“ i Åbo?

— Skulle tro, att jag var så . . . långa tider sedan dess!

— Ser ni mor, nu är det så, att jag ämnar mig dit för att få träffa en hög herre, en målare, som också är baron och som bodde der borta i Wisby under sommaren. Han skall vara mycket rik och mycket hjälpsam mot fattigt folk. Helt visst vill han också bistå er. Mor, ni skulle ha' sett den taflan, han skänkte till vår kyrka! Det var Frälsaren sjelf, Jesus i Gethsemane, *min egen* Frälsare, Han, som led och ängestsvettades för min skull, för er också, ja, för alla människors!

— Pjask! Societetsherrn ger ingenting. Ger han, så ger han för att få läsa om det i tidningarna, hi, hi, hi! . . . Skulle tro, man känner de herrarna! Femtio par skor åt folkskoleungar, så man skall berömma huru vackert det är, hi, hi, hi! Eller tusen mark åt en ung flicka, som inte ids arbeta och som ser på honom med färögon, hi hi hi! . . . Ingen hjälper den som är gammal, ingen, Pelle, ingen, ingen.

— Gud hjälper, mor, och han beveker de rikets hjertan, svarade sonen. Ni skulle inte tala illa om den unge baron, om ni finge en gång se honom. Jag har sett honom, jag, om också bara ett ögonblick, när han stod bredvid mig i vår kyrka der i Wisby, och vet ni, mor, den som kan måla vår Herre så, som han målat honom, den har också Gud i hjertat.

— Hvad kan den herrn heta?

— Winterstjerna. Det stod i går i Hufvudstadsbladet, att han hade anländt till staden, att han är en stor målare och att han är hemma från Åbo, fastän han mest varit utomlands.

— Winterstjerna — tiggerskan vred sig oroligt — hvar hade hon hört det namnet? Hennes minne var förslöadt. Hon blickade åter åt sjön, der en butelj nu tydligt vaggades af vågorna fram mot stranden.

— Nå, så gå då, Pelle min, skynda dig bara! Männtro de bara låta dig få träffa en så hög herre?

— Sitt då här, mor, tills jag återvänder!

Sonen aflägsnade sig, sjungande halfhögt på en bland Wisby methodister känd andlig sång:

„Min synd var stor, men Jesu blod. etc.“

— Marsch bara på, Pelle, du! Jag vill ha' min butelj tillbaka, jag! mumlade modern, i det hon gick ned för stentrappan vid quain och lutade sig framåt för att gripa fatt i det förlorade föremålet, som just nu närmade sig.

.....

Pelle Söderborg gaf sin sista fem mark åt societetshusvaktmästaren, som lofvade och äfven förskaffade honom tillträde till den unge, berömde artisten. Den sistnämnde hade under förmiddagens förlopp uppvaktats af stadens estetiker, tidningsredaktörer och konstnärer af alla dimensioner; men för tillfället var mottagningsrummet fritt från besökande, matrosen fick den äran att träda in.

Pelle Söderborg hade gått den lilla sträckan från quain upp till societetshuset med friskt mod och glad förtröstan, men när han stod ansigte mot ansigte med artisten, öfverfölls han af en känsla af blygsel, liksom alla de många, som för första gången nödgas bedja om en allmosa. Han stammade, hostade och stammade åter utan att lyfta upp sin blick.

Artisten tyckte dock i en handvänning få klart för sig, hvad slags typ ur det menliga samhället han här hade framför sig.

— Ni är anhängare af någon religiös sekt, min vän, yttrade han vänligt.

— Alldeles riktigt, herr baron, jag heter Söderborg, är matros och blef väckt i Wisby, der jag döptes till methodist af pastor Jensen.

— När har ni vistats i Wisby?

— Senaste sommar. Jag har haft äran se herr baron engång förut der borta, i vår kyrka. (*Klumpig bugning*).

Ändtligen vågade han slå upp sin blick.

I methodistkyrkan i Wisby hade han betraktat artisten i profil, men nu såg han honom rakt in i ögonen.

Tidningarna hade förliknat honom vid Paul de la Roche, en storhet, om hvilken en enkel matros icke kan ega någon kännedom, men det genialiska uttrycket i målarens anlete, i förening med vänligheten i hans väsende anslog i alla fall Söderborg lika så fullt som någonsin den bildade världen . . . Han såg ögon, strålände med en egendomlig klarhet . . . kring munnen ett drag af mildhet . . . hållningen förnäm och dock fullkomligt flärdfri . . . Men anletet började vid närmare betraktande antaga en viss likhet med någon, som matrosen känt i barndomsåren. Denna likhet besvärade honom, han tycktes förgäta det ärende, för hvilket han kommit.

— Känner du icke igen mig, Pelle? frågade artisten.

Tystnad. Matrosen Söderborg skulle helst velat skynda ut, men äfven dertill kände han sig alltför förlägen.

— Mins du ej Hjalmar Perlgren? Jag bär numera min onkels namn.

— Jag viste icke att herr baron är *assessorskans son* . . . Om jag vetat det, skulle jag icke kommit hit, svarade Pelle, öppnande dörren för att begifva sig bort med oförrättadt ärende.

— Nej, vänta ett ögonblick, Söderborg, jag kan gissa mig till ditt ärende, du befinner dig kanske i någon brydsam penningeförlägenhet . . . Har måhända hustru och barn, som lida nöd?

— Ännu icke, herr baron.

— Och din mor, lefver hon ännu?

— Mor, åhjo, visst! Hon sitter der ute på kajen och väntar på mig, men det står icke bra till med henne . . . Sedan assessorskan dog, hade mor inte mer någon välsignelse med sin gård, hon ville aldrig brandförsäkra den, flyttade i lilla byggningen och hyrde ut den större åt dåligt, lättsinnigt folk, som vårdslösade elden. En dag brann allt upp. Nu går hon och tigger . . . Det värsta är, att hon, efter hvad det ser ut, börjat taga sig till bästa.

— Artisten kom att erinra sig den sorgliga påsk-aftonen i hans barnaålder, hans moders begrafningsdag . . . Hans två barndomsfiender hade alltså hemfallit åt samma olycksfulla last! — Hans syster hade affidit något år efter modern och hennes man hade kort derpå blifvit afsatt från sin tjänst. Numera var han sinnessvag och den fordom hatade svågern bekostade hans underhåll på Lappviks dävårdsanstalt.

Matrosen Söderborg fattade mod och bad ödmjukt om förlåtelse för det förflutna, såväl å sin moders som å sina egna vägnar. Modern hade „i sin förhärdelse“

uppegga honom att göra *assessorskans son* allt möjligt ondt . . . Han kände sig mycket olycklig deröfver . . . hade nu börjat ett bättre lif . . . ville söka godtgöra, hvad han brutit . . .

Uppriktigheten i denna bekännelse rörde den förre Hjalmar Perlgren. — Nej, han hade icke mer något ovänligt minne från deras barndomstid. Han hade alltid trott sig finna hos Pelle Söderborg ett gry till någonting godt, fastän vilseleddt af dålig uppfostran och dåligt sällskap. Nu trodde han att Söderborg var en uppriktig kristen och en allvarlig man. Methodistsekten ansåg han såsom en af de aktningvärdaste bland frikyrkorna, hvarför han äfven önskat bevisa den sin symathi medelst gåfvan af en altartafla. — Derpå förklarade Winterstjerna att han ville försörja Söderborgs moder och gifva hennes son en befattning på sin egendom Nikkilä, hvilken han såsom adoptivson ärft efter sin fosterfader.

Pelle Söderborgs ansigte strålade af fröjd.

— Ja, hvad sade jag åt mor der ute på kajen? Herren hjälper nog, Han leder människornas hjertan som vattubäckar! Nu får jag då sjelf taga vård om mor stackare. Tack och välsignelse, herr baron!

Tacksägelserna afböjdes genom en förevisning, som ej föll på alla matrosers lott. Han införde Söderborg genom tvenne rum till ett tredje, hvars fönster vette utåt quain.

— Se här något för dig, Pelle, sade artisten, upplyftande ett rödt förhänge, som dolde ett hörn af rummet.

Matrosen slog ihop händerna af förvåning och beundran.

— Nej, aldrig i mina lefnadsdagar har jag sett maken! Mor och Karo . . . så lefvande likt, så en skulle ha lust att prata med dem!

Denna tafla var artisten Winterstjernas senaste arbete. Såväl hunden som qvinnan voro naturtroget afbildade och med den skicklighet vid val af färger, som kanske uteslutande tillhör den van Eyekska skolan. Den forna värdinnan var sig lik, ja, ända till minsta veck och rynka . . . och bredvid henne hunden, som med uttrycksfulla, bedjande ögon blickade upp till henne.

Den i alla konststudier oinvigde matrosen stod der som en lefvande bild af djup förvåning. — Icke ett drag i sonens anlete påminte om moderns.

— Ser herr baron, anmärkte Söderborg, sin mor håller man ändå alltid kär, om hon är rik eller fattig, bra eller dålig. Det är ändå alltid ens mor . . . och hvad skulle man väl hellre önska henne, än salighet och evigt lif!

Artisterna förstod att kritiken innebar en reservation, men han behöll sina tankar för sig. Hans konstnär-fantasi förflyttade honom för ett ögonblick tillbaka till de gamla, kända trakterna vid Skansen, till sorgens och fattigdomens dagar vid sidan af en annan moder, som han älskat så högt.

Utifrån quain hördes plötsligt ett förvirradt sorl af röster. Artisterna hastade till fönstret.

— En folkskockning, anmärkte han. Der måste ha passerat någonting ovanligt. Vårt tröga, finska lynne agiteras icke af små anledningar.

Matrosen Söderborg befarade, att hans moder råkat i någon tvist på gatan, hvarför han skyndade utan afsked till torget.

Winterstjerna hade målat sin forna värdinna helt och hållet ur minnet, alldeles så, som han erinrat sig henne från barndomsåren. Nu greps han af en liflig önskan att återse taflans original.

— Hennes skrupna anlete har troligen icke förskönats under de förflutna åren, men totaluttrycket torde förblifvit detsamma, tänkte han vid sig sjelf . . . Hon är ovärderlig för genren! . . .

Utanför på gatan tilltog larmet, artisten fattade sin hatt och skyndade ut.

Var det icke Pelle Söderborg, som med en methodists allvarliga hållning just nu styrde kurs mot den der midt emot befintliga quain? Jo, det var han, . . . den blå blusen, den hvita hatten, det röda håret . . .

— Det är bäst att följa honom i spåren, tänkte artisten. Modern kan ju icke vara långt borta.

— Har någon olycka händt? frågade han i förbigående en åkardreng, men erhöll intet svar. — I Helsingfors uppstå lätt folkskockningar utan att den ena kan förklara för den andra, hvad som passerat.

En tät människomassa stod sammanhopad vid den sida af quain, der vattenbutiken har sin plats. Invid denna hördes ett sorl af förskräckelse, derefter rop på hjälp af personer, som pliktade för sin nyfikenhet genom att trängas mot trottoirens yttersta kant.

Men folkhopen öppnade sig och tvenne polisbetjenter banade sig väg derur, bärande en drunknad quinna på en provisionel bår.

Det var fru Söderborg.

Under sina försök att uppfiska den förlorade skatten, hade hon förlorat jernvigten och fallit öfver quain.

Hennes fingrar hade stelnat kring den slutligen fångade buteljen.

Då denna syn uppenbarade sig, såg Winterstjerna Söderborg i ett nu slå händerna för sitt ansigte med utropet:

— Men det är ju, mor, mor! Och jag har varit orsaken till hennes död!

Det sorgliga tåget passerade tätt förbi dem.

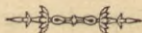
Winterstjerna hann kasta en flyktig blick på den döda. Alldeles riktigt! Det var hans forna hyresvärdinna. Sjövattnet droppade i bruna perlor ur hennes osnygga, söndriga kofta, men anletet var sig utomordentligt likt, ja, det var nu rundare, fylligare, och de rynkor, som misspyrdt det, voro försvunna.

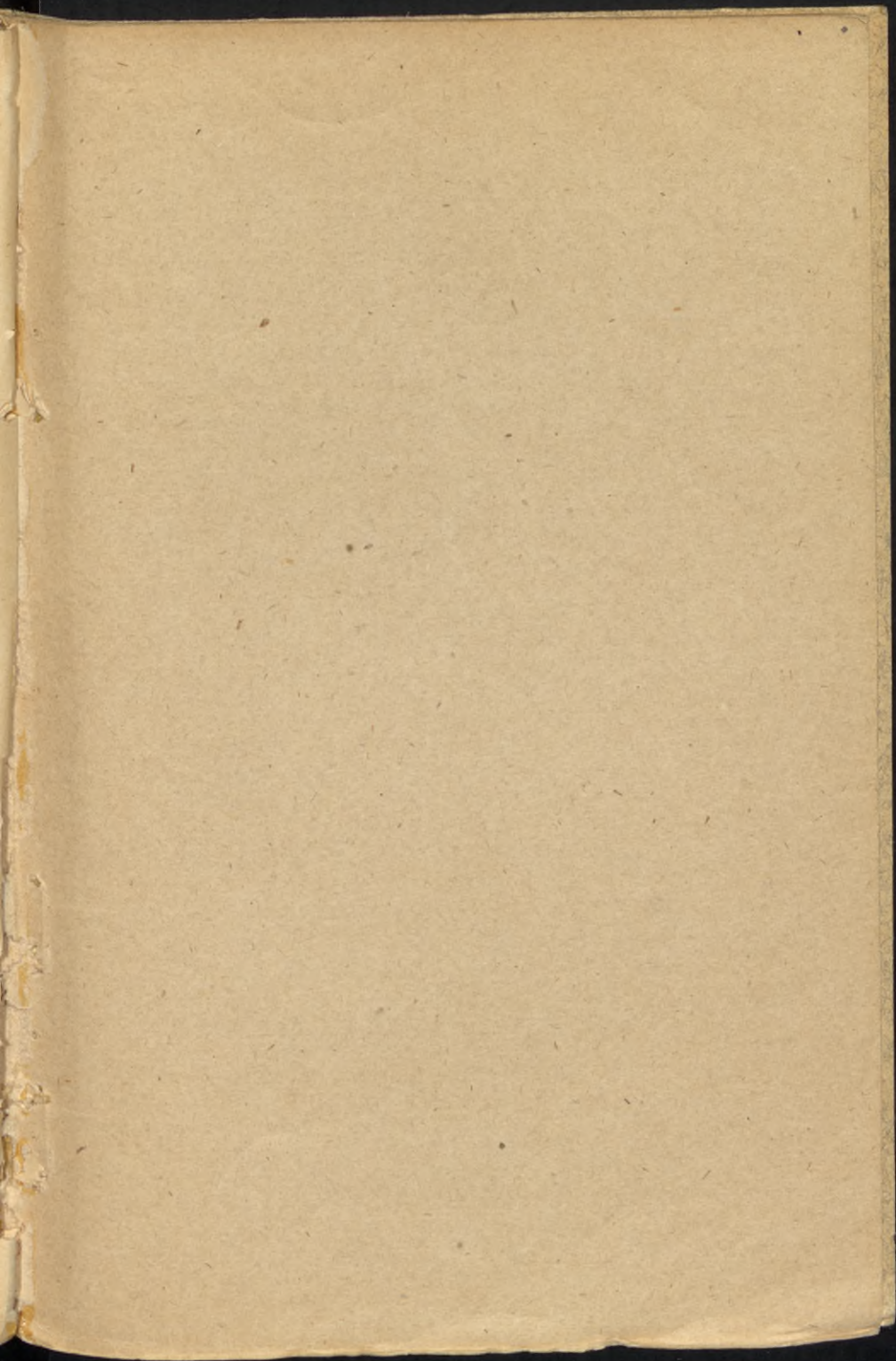
Äfven en sjömans härdade nerver kunna för ett ögonblick strejka. Matrosen nedsjönk för ett ögonblick halft afsvimnad på quain.

— Jag förstår dig, Söderborg, sade Winterstjerna. Hon var ju ändock din mor.

En månglerska, som strök tätt förbi dem, uppfångade hans ord.

— Jaså, hon var mor hans! Kunde tro, det skulle vara något till sinkadus för att en sådan dromedar skulle ge sig att svimna!

På G. W. EDLUNDS FÖRLAG har utkommit:

- AHRENBERG, J. A., **På studieresor.** Illustrerade små berättelser och anteckningar. 4 m. 50 p.
- » — **På främmande botten.** Tre berättelser: **Ett konstnärslif. Vissångaren. Génévieve.** (Vignetterna tecknade och komponerade af W. A.) 3 mk.
- » — **Hemma.** Skildringar från östra Finland. Med tre teckningar af G. Berndtson. Andra upplagan. 3 mk 50 p.

Uppåt eller nedåt? Af *Inge Storm.* 2 mk 50 p.

Romantiska öden. En skildring från tiden närmast efter 1808—9 årens krig af *Draba Verna.* Med en fotolitografi. 3 mk 50 p.

Luba. En studie af *Daniel Sten.* 1 mk 75 p.

Ett giftermål. Roman af *Gerda von Mickwitz.* 5 mk.

Hvardagslag. Skizzer från nu och förr af *Maria.* 3 mk.

Mot fyren. Berättelse från nyländska skären af *P. Nordmann.* 1 mk 75 p.

Två finskors lustvandringar i Europa och Afrika åren 1876—77 och 1884 af *A—v—a.* Med 9 illustrationer. 3 mk.

Två finskors lustvandringar. II. Resor i Orienten. Af *A—v—a.* 2 mk 75 p.

6000211778

Göteborgs universitetsbibliotek

